



**VILNIAUS UNIVERSITETAS
CHEMIJOS IR GEOMOKSLŲ FAKULTETAS
GEOMOKSLŲ INSTITUTAS
HIDROLOGIJOS IR KLIMATOLOGIJOS KATEDRA**

Emilija Fišeraitė

Studijų programa Meteorologija ir hidrologija
Bakalauro baigiamasis darbas

**INTERNETINĖS ŽINIASKLAIDOS FORMUOJAMAS
KLIMATO KAITOS SUVOKIMAS**

Darbo vadovas
doc. Justas Kažys

Vilnius 2021



**VILNIUS UNIVERSITY
FACULTY OF CHEMISTRY AND GEOSCIENCES
INSTITUTE OF GEOSCIENCES
DEPARTMENT OF HYDROLOGY AND CLIMATOLOGY**

Emilija Fišeraitė

Study programme Meteorology and Hydrology
Bachelor thesis

**CLIMATE CHANGE PERCEPTION FRAMED BY ONLINE
MEDIA**

Scientific adviser
doc. Justas Kažys

Vilnius 2021

TURINYS

ĮVADAS	4
1. LITERATŪROS APŽVALGA	5
1.1 Klimato kaitos samprata	5
1.2 Klimato kaitos diskursas visuomenėje.....	6
1.3 Klimato kaitos diskursas žiniasklaidoje.....	7
1.3.1 Žiniasklaidos vaidmuo klimato kaitos komunikacijoje.....	7
1.3.2 Žiniasklaidos dienotvarkės ir įrėminimo teorijos	8
2. PRADINIAI DUOMENYS IR DARBO METODIKA	10
3. KIEKYBINĖ IR KOKYBINĖ KLIMATO KAITOS DISKURSO ANALIZĖ INTERNETINĖJE ŽINIASKLAIDOJE.....	14
3.1 Kiekybinis įvertinimas	14
3.2 Vizualiniai elementai Delfi.lt, 15min.lt ir Lrytas.lt naujienų portaluose	18
3.3 Delfi.lt, Lrytas.lt ir 15min.lt kokybinė analizė	20
3.3.1 Straipsnių įrėminimas	20
3.3.2 Kokybinė rėmo „Visuomeniniai judėjimai“ analizė.....	23
IŠVADOS	39
LITERATŪROS SĄRAŠAS	40
SANTRAUKA	43
SUMMARY	44
PRIEDAI	45
1 priedas.....	46
2 priedas.....	47

IVADAS

Šiais laikais labai daug informacijos žmones pasiekia internetu. Nenutrūkstantys informacijos šaltiniai yra nuolat pateikiami internetiniuose žinių portaluose, todėl žiniasklaidai tenka didelė atsakomybė, nes ji visa tai komunikuoja visuomenei, taip formuodama žmonių suvokimą apie mokslinio pobūdžio temas (Carvalho, 2007). Pastebima, kad žmonės įvairią mokslinę informaciją dažniau gauna ir geriau įsisavina iš žiniasklaidos negu iš mokslinių publikacijų (Corbett ir Durfee, 2004). Klimato kaita yra viena aktualiausių aptarinėjamų temų pasaulyje, todėl natūralu, kad ši tema patenka ir į žiniasklaidos akiratį.

R. J. Brulle ir kt. (2012) teigia, kad didėjančiam žmonių susidomėjimui klimato kaitos problema įtakos turi šios tematikos gausėjimas žiniasklaidoje. Tačiau visuomenės požiūris kol kas neprilygsta susidomėjimui tokiomis problemomis kaip sveikata, ekonomika ar švietimas. Visgi klimato kaitos tema ir problematika žiniasklaidoje labiausiai išryškėja pasaulinių konferencijų metu, kurių tikslas yra siekti tarptautinio susitarimo, kad šalys įsipareigotų imtis veiksmų sprendžiant šią problemą. Yra pastebima, jog kai kuriuose žiniasklaidos straipsniuose apie klimato kaitą trūksta konteksto, kuris padėtų skaitytojui įvertinti problemą (Corbett ir Durfee, 2004). Žiniasklaidoje nemažai turinio, susijusio su klimato kaita, yra orientuota į šios problemos švelninimą. Nors matoma, kad daugėja straipsnių ir apie adaptaciją prie klimato kaitos, tačiau toks turinys vis tiek išlieka minimalus. Prisitaikymas vis dar nėra aptariamas tuo pačiu lygmeniu, kaip kitos klimato kaitos temos (Ford ir King, 2015).

Klimato kaitos diskurso žiniasklaidoje tema tampa vis aktualesne – gausėja tyrimų, kuriuose nagrinėjama, kaip ši tema kuriama ir pateikiama visuomenei. Panašia tema yra publikuotas ne vienas tyrimas Lietuvoje (Balžekienė ir kt., 2008; Telešienė, 2009; Valaitytė, 2010; Jančevskaitė ir Telešienė, 2013; Tumšytė, 2020; Telešienė ir kt., 2021), kuris buvo atliekamas pasitelkiant tiek kiekybinę, tiek kokybinę turinio analizę. Šis darbas išsiskiria naudojamų duomenų naujumu. Nagrinėjamas laikotarpis apima ne tik ankstyvuosius metus, kuomet Lietuvos internetiniai žinių portalai pradėjo rašyti apie klimato kaitą, bet ir „šių dienų“ aktualijas – naudojami duomenys nuo 2005 m. iki 2020 m. pabaigos.

Šio darbo tikslas yra išanalizuoti klimato kaitos diskursą Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje (Delfi.lt, 15min.lt bei Lrytas.lt žinių portaluose) ir nustatyti, kaip tai formuoja visuomenės suvokimą apie klimato kaitos problemą. Tikslui pasiekti buvo išsikelti uždaviniai:

- Įvertinti straipsnių skaičiaus kaitą 2005–2020 m. laikotarpiu.
- Įvertinti vizualinių elementų skaičiaus kaitą straipsniuose 2005–2020 m. laikotarpiu.
- Įvertinti komentarų skaičiaus kaitą straipsniuose 2005–2020 m. laikotarpiu.
- Atlikti teminių skilčių analizę 2005–2020 m. laikotarpiu.
- Atlikti žiniasklaidos atstovų, pateikusių naujienas, analizę 2005–2020 m. laikotarpiu.
- Sugrupuoti 2019–2020 m. straipsnius naudojant įrėminimo teoriją.
- Kokybiškai išanalizuoti rėmo „Visuomeniniai judėjimai“ straipsnių turinį.

1. LITERATŪROS APŽVALGA

1.1 Klimato kaitos samprata

Klimato kaita tampa vis aktualesne tema mūsų visuomenėje. Aptarinėjant šią temą svarbu žinoti klimato kaitos priežastis, pasekmes, kaip švelninti bei kaip prisitaikyti prie jos. Klimato kaitos portale (2020a) teigiama, kad žmonių ūkinė veikla lemia didėjančią šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį atmosferoje. Šias dujas sudaro anglies dioksidas (CO₂), metanas (CH₄), azoto suboksidas (N₂O), hidrofluorangliavandeniliai (HFCs), perfluorangliavandeniliai (PFCs), sieros heksafluoridas bei azoto trifluoridas (NF₃). Neretai yra galvojama, kad CO₂ nedaro žalos, nes tai nėra teršalas. Tačiau būtent šio komponento kiekio spartus augimas sukelia klimato kaitos problemą. Žemės klimatas šyla dėl žmogaus veiklos, ypač dėl iškastinio kuro naudojimo (Stuogė ir kt., 2012). Deginant iškastinį kurą anglis, nafta ir iškastinės dujos per labai trumpą laiką virsta CO₂. Būtent dėl šio proceso CO₂ koncentracija atmosferoje jau yra padidėjusi 1,4 karto. Kitos ŠESD taip pat išmetamos dėl žmogaus veiklos. Pavyzdžiui, dirbtinai sukuriamos HFCs, PFCs, SF₆, NF₃ dujos yra naudojamos šaldymo, slėgio sukūrimo tikslais (Klimato kaitos portalas, 2020a). Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos (LHMT, 2021) internetiniame puslapyje teigiama, kad visos jau minėtos išmetamos dujos kaupiasi atmosferoje ir taip sulaiko šilumą, kuri sklinda nuo Žemės paviršiaus. Besikeičiantį klimatą taip pat atspindi ir oro temperatūros režimo pokyčiai (Galvonaitė, 2007). Pastebima, kad keičiantis klimatui, kinta ir oro sąlygos, taip pat padidėja ekstremalių oro sąlygų pasikartojimo tikimybė (Mickievič ir Rimkus, 2013).

Klimato kaitos portale (2020a) paminimi ryškiausi klimato kaitos padariniai: šyla oro bei vandenynų temperatūra, tirpsta ledynai, o dėl to kyla pasaulinis vandens lygis. Visa tai lemia dažniau pasitaikančius potvynius. Taip pat, keičiantis klimatui, yra užfiksuojama daugiau ekstremalių meteorologinių reiškinių – uraganų, sausrų, ekstremalių šalčių bei rekordiškai didelių ar mažų kritulių kiekių. Remiantis mokslininkų tyrimų rezultatais, XXI amžiuje vis dažniau pasitaikys karščio bangų. Vidutinėse platumose liepos mėnesį karštų dienų skaičius išaugs labiausiai, o didžiausi pokyčiai numatomi šaltuoju metų laiku. Besikeičiantis klimatas bei krituliai turės įtakos visoms ūkio šakoms (LHMT, 2021). Pasak D. Vidiskienės ir kt. (2010), dėl didėjančios vidutinės temperatūros žiemos sezonu, iškils grėsmių miškams, pavyzdžiui, pradės labiau plisti medžių kenkėjai. Vasaros laikotarpiu, dėl padidėjusios oro temperatūros, suprastės sąlygos gyvulininkystės plėtrai – bus sudėtingiau laikyti gyvulius, taip pat išaugs ligų tikimybė. N. Rasiukevičiūtė ir kt. (2011) rašo, kad pasaulyje vis aktualesnė problema yra klimato kaitos poveikis augalams. Dabar vegetacijos laikotarpio sezono trukmė ilgėja, augalai pražysta keliomis dienomis anksčiau – vidutiniškai 8 dienomis per dešimtmetį vegetacijos laikotarpis pailgėja Šiaurės Europoje (Bukantis ir kt., 2017). Galiausiai dėl klimato kaitos tam tikros augalų rūšys gali išnykti (Rasiukevičiūtė ir kt., 2011), tačiau aukštesnė temperatūra ir ilgesnis sezonas leis auginti naujas augalų rūšis (Bukantis ir kt., 2017).

Kaip teigiama Klimato kaitos portale (2020a), Lietuva kol kas yra priskiriama prie tokių valstybių, kurios jaučia bene mažiausiai klimato kaitos poveikio. Tačiau vis labiau šylantis klimatas pradeda daryti neigiamą poveikį įvairioms sritims ir Lietuvoje – tai pastebima vandens išteklių, aplinkos oro kokybės, miškų ūkio, kraštovaizdžio, biologinės įvairovės ir kt. srityse. Visgi labiausiai Lietuvoje klimato kaita pasireiškia padidėjusiais temperatūros svyravimais vasaros bei žiemos laikotarpiais ir mažėjančiu kritulių kiekiu augalų vegetacijos laikotarpiu. Prognozuojama, kad iki 2035 m. Lietuvos vidutinė metinė oro temperatūra gali padidėti 1,1–1,4 °C (Keršytė ir kt., 2015). Kritulių mažės, tačiau jie bus stipresni, o šaltuoju metų periodu kylanti temperatūra lems tai, kad sniegas pasirodys vis rečiau – dažnės skysti krituliai. Numatoma, kad iki 2035 m. vidutinis metinis

kritulių kiekis gali didėti 1,6–4,0 %, o iki 2100 m. – nuo 3,7 iki 13,5 %. Vakarinėje Lietuvos dalyje prognozuojami didžiausi kritulių kiekio pokyčiai (gausių kritulių pasikartojamumas gali padidėti iki 50 %), tuo tarpu mažiausi – pietvakarinėje Lietuvos dalyje (Bukantis ir kt., 2017). Numatomi ir kiti įvairūs pokyčiai: dėl vandenyno lygio kilimo ir audringumo didėjimo bus užlieta dalis Kuršių marių bei Baltijos jūros pakrantės, padidės oro temperatūros – ypač naktį – inversijų tikimybė. Manoma, kad poplūdziai bus ne tik dažnesni, bet ir dažniau pasitaikys neįprastose vietose. Taip pat stiprės įvairios erozijos (vėjo, vandens). Po truputį keisis ir dirvos struktūra, tą lems dažnesni išdžiūvimai, sušlapimai bei įšalimai ir atitirpimai (Rimkus ir kt., 2006).

Klimato kaitos švelninimą sudaro veiksmai, kuriais yra siekiama sumažinti ir stabilizuoti klimato kaitos pokyčių didumą, t. y. mažinti žmogaus veiklą, kuri sukelia neigiamą įtaką. Švelninimas yra tiesiogiai susijęs su ŠESD atmosferoje mažinimu. Taip pat šiuo aspektu yra siekiama didinti ŠESD sugėrimą, pavyzdžiui, atsodinant miškus (nes jie yra didžiausi CO₂ sugerėjai) (Klimato kaitos portalas, 2020b). Svarbus problemos švelninimo tikslas yra stabilizuoti ŠESD kiekius per pakankamą laiko tarpą, kad ekosistemos galėtų kuo natūraliau prisitaikyti prie vykstančių klimato pokyčių, taip pat, kad būtų sudaromos sąlygos tęsti ekonominę plėtrą tvariu būdu (NASA Global Climate Change, 2021). Klimato kaitos švelninimo veiksmai užtruks dešimtmečius, kol pasimatys jų poveikis kylančiai temperatūrai, todėl jau šiandien reikia prisitaikyti prie tų pokyčių, kurie yra dabar ir kurie pasimatys artimiausioje ateityje. Todėl kuo labiau žmonės stengsis mažinti išmetamų teršalų kiekį, tuo lengviau bus prisitaikyti prie vykstančių pokyčių, kurių nebegalima išvengti (World Wild Life, 2021).

Prisitaikymas prie klimato kaitos yra ne mažiau svarbus nei bandymas ją pristabdyti. Prisitaikymas nuo švelninimo skiriasi tuo, jog šiuo atveju siekiama suvaldyti jau esamą situaciją, kuri dažniausiai jau yra nebeišvengiama (Klimato kaitos portalas, 2020b). Tai gali būti susiję gyvenimo būdo ir sistemų pasikeitimais, siekiant apsaugoti ne tik žmoniją, bet ir ekonomiką bei aplinką, kurioje gyvename (World Wild Life, 2021). Prisitaikymas aprėpia tokius veiksmus kaip bandymas sumažinti galimus nuostolius, stengtis surasti kokią nors naudą bei naujas galimybes klimato kaitos akivaizdoje bei kovoti su jos pasekmėmis (Bukantis ir kt., 2017). Pirmasis žingsnis link prisitaikymo prie klimato kaitos yra vietinės rizikos suvokimas ir jų valdymo planų rengimas. Sekantis žingsnis yra imtis veiksmų, t. y. kurti sistemas, kurios leistų reaguoti į patiriamą poveikį šiuo metu, o taip pat ruošti neapibrėžtam rytojui (World Wild Life, 2021). Išskiriamas trejopas prisitaikymas: išankstinis prisitaikymas, kai atliekami veiksmai dar prieš išryškėjant klimato kaitos poveikiui, atsakomasis prisitaikymas, kai atliekami veiksmai klimato kaitos poveikiui išryškėjus ir spontaniškasis prisitaikymas, kuris yra nereguliuojamas žmogaus (pavyzdžiui, tam tikra ekosistema pati prisitaiko prie kintančių klimato sąlygų). Dažniausios prisitaikymo priemonės yra pastatų konstrukcijų pritaikymas prie besikeičiančio klimato (jie turi atlaikyti staigius klimato pokyčius), krantinių bei molų tvarkymas bei statybos tam, kad būtų apsisaugojama nuo kylančio jūros lygio ar stipresnių audrų, sausroms atsparių augalų veislių išvedimas ir kt. O kaip ir minėta, adaptacija prie klimato pokyčių gali padėti gauti naudos. Pavyzdžiui, kylant oro temperatūrai pavasario metu, galima sėjos darbus pradėti anksčiau ir taip kultūriniai augalai bus subrendę dar iki sausringiausio ir karščiausio vasaros laikotarpio (Bukantis ir kt., 2017). Pailgėjęs vegetacinis sezonas gali lemti padidėjusį derliaus kiekį kai kuriuose regionuose (NASA Global Climate Change, 2021).

1.2 Klimato kaitos diskursas visuomenėje

Jau daugiau nei dešimtmetį yra atkreipiamas dėmesys į klimato kaitos problemą ne tik mokslininkų bendruomenėje, bet ir visuomenėje. Visgi pasitaiko, kad žmonės tinkamai neįvertina

klimato kaitos problemos rimtumo. Pavyzdžiui, Jungtinėse Amerikos Valstijose (JAV) buvo atlikta gatvės praeivių apklausa, kurioje buvo klausiama, ką jie galvoja apie klimato kaitą. Dažnas atsakymas buvo, kad keliais laipsniais besikeičiantis klimatas nėra jau taip blogai ir nieko blogo dėl to nemato (Corbett ir Durfee, 2004). 2006 m. I. Lorenzoni ir N. F. Pidgeon atliko panašią analizę, kurioje žmonės iš Europos bei JAV buvo klausiami apie klimato kaitą. Šiame tyrime paaiškėjo, kad žmonės suvokia problemos egzistavimą ir yra bent kažkiek susirūpinę ja. Tačiau tuo metu ši tema nebuvo svarbesnė už asmeninius ar socialinius klausimus. Tyrime taip pat buvo išsiaiškinta, jog žmonės maišo klimato kaitos ir visuotinio atšilimo sąvokas – klimato kaitą laikydami savaiminiu procesu, o visuotinį atšilimą žmogaus sukeltu. 2011 m. Australijoje atliktame tyrime paaiškėjo, kad dauguma piliečių tiki klimato kaita, tačiau ne visi pritaria, jog ją sukelia būtent žmogaus veikla. Dauguma australų pritarė minčiai, jog Australija turėtų imtis veiksmų dėl klimato kaitos, nelaukdama visuotinių susitarimų (Leviston ir kt., 2011). R. J. Brulle ir kt. (2012) rašo, kad beveik 80% JAV piliečių daugiau ar mažiau žino apie klimato kaitos problemą. 2019 metais buvo vykdyta Eurobarometro apklausa klimato kaitos tematika. Apklausa atskleidė, kad 79 proc. Europos Sąjungos gyventojų manė, jog klimato kaitos problema yra ypatingai svarbi. Tuo tarpu Lietuvoje taip galvoja kiek daugiau nei 7 iš 10 Lietuvos piliečių, o tai sudaro 72 proc. apklaustųjų. Beveik kas penktas Lietuvoje teigia, kad klimato kaita yra rimčiausia problema pasaulyje, o lyginant su ankstesne apklausa, taip galvojančių padaugėjo šešiais procentais. 54 proc. Lietuvos respondentų sakė, jog per paskutinį pusmetį ėmėsi tam tikrų veiksmų kovai su klimato kaita, tuo tarpu Europos Sąjungos duomenimis, tokių žmonių buvo 60 proc. Taip pat svarbu paminėti, kad beveik visi tiek Lietuvoje, tiek Europos Sąjungoje, palaiko tikslą neutralizuoti ūkinės veiklos poveikį klimatui iki 2050 m. (Europos Komisija, 2019).

R. J. Brulle ir kt. (2012) rašo, kad didėjančiam žmonių susidomėjimui klimato kaitos problema įtakos turi šios tematikos gausėjimas žiniasklaidoje. Taip pat įtaką daro ir politiniai veiksniai. Tačiau visuomenės požiūris kol kas neprilygsta susidomėjimui tokiomis problemomis kaip sveikata, ekonomika ar švietimas. Apklausų rezultatai rodo, kad žmonės yra susirūpinę labiau dėl nedarbo bei infliacijos. Taip pat pastebima, kad jaunimas, lyginant su vyresnio amžiaus grupėmis, klimato kaitą mato kaip rimtą, tačiau išsprendžiamą problemą (Corner ir kt., 2015).

Kodėl kai kurie žmonės dar vis suabejoja klimato kaitos tikrumu ar nelaiko jos tokia pat svarbia tema kaip kitos pasaulinės problemos? Pirmiausiai dėl to, kad klimato pasikeitimo priežasčių visuomenė tiesiogiai nemato ir sunkiai jas supranta, o taip pat pokyčių poveikis yra sunkiai prognozuojamas. Klimato kaita dažniausiai būna aiškinama moksliniais terminais bei remiamasi įvairiais modeliais, kurie plačiam visuomenei yra per sudėtingi suprasti, nes svarbų vaidmenį aiškinant tokias problemas atlieka mokslinis raštingumas (Arbuckle ir kt., 2015).

1.3 Klimato kaitos diskursas žiniasklaidoje

1.3.1 Žiniasklaidos vaidmuo klimato kaitos komunikacijoje

Dažniausiai informaciją apie klimato kaitos problematiką visuomenė gauna per šalies žiniasklaidą (Balžekienė ir kt., 2008). Pastebima, kad žmonės įvairią mokslinę informaciją dažniau gauna ir geriau įsisavina iš žiniasklaidos negu iš mokslinių publikacijų (Corbett ir Durfee, 2004). Internetiniai žinių portalai neabejotinai prisideda prie žmonių požiūrio formavimo tam tikromis temomis, todėl yra svarbu, jog pateikiama informacija būtų įvairiapusiška ir nepaviršutiniška. Taip pat žiniasklaida yra viena iš politikos priemonių, kuri yra dažnai naudojama pasiūlyti nuomonę visuomenei. Tačiau dažniausiai ta nuomonė būna trumpalaikė, kai vyksta ar yra įvykęs koks nors įvykis, pavyzdžiui, tarptautinė konferencija (Sampei ir Aoyagi-Usui, 2009). Neretai pasitaiko, jog

žiniasklaidoje pateikiamas turinys apie klimato kaitą suinteresuoja tik tuos žmones, kurie jaučia artimą grėsmę – pavyzdžiui, straipsnis apie artėjančią audrą tam tikroje vietovėje gali aktualiai atrodyti tik tiems, kurie ten gyvena (Telešienė ir kt., 2021). Taip pat yra kalbant ir apie laiko suvokimą – žmonės perskaitę apie klimato kaitos pasekmes ateityje, psichologiškai nusiteikia, jog tai įvyks kažkada ateityje, bet ne dabar (Pahl ir Bauer, 2013).

Nors apie klimato kaitą rašoma daugiau, kai tuo metu vyksta pasaulinės konferencijos ir pan., pastebėtina, jog kai kuriuose žiniasklaidos straipsniuose trūksta konteksto, kuris padėtų skaitytojui įvertinti problemą. Mažai tikėtina, jog įprasti, su ta problema tiesiogiai nesusiję žurnalistai praleistų daug papildomo laiko šviečiant save, kad galėtų pateikti platesnį mokslinį kontekstą (Corbett ir Durfee, 2004). Visgi žiniasklaidoje nemažai turinio, susijusio su klimato kaita, yra orientuota į šios problemos švelninimą. Nors pastebima, kad vis daugėja straipsnių apie adaptaciją prie klimato kaitos, tačiau toks turinys vis tiek išlieka minimalus. Prisitaikymas vis dar nėra aptariamas tuo pačiu lygmeniu, kaip kitos klimato kaitos temos. Ne retai žiniasklaidos straipsniuose būna aptariami tokie prisitaikymo būdai prie klimato kaitos, kaip nelaimių rizikos valdymas, pavyzdžiui, esant stiprioms audroms. Tačiau žymiai rečiau būna publikuojami straipsniai apie realiai įgyvendintas adaptacijas (Ford ir King, 2015).

L. Valaitytė (2010) atliko analizę, kurios tikslas buvo iširti, kaip klimato kaita yra vaizduojama lietuviškoje žiniasklaidoje tarptautinės konferencijos COP 15 metu. Tyrimas parodė, jog tuo metu žiniasklaidoje vyravo politinis klimato kaitos diskursas. Konferencija skatino domėjimąsi klimato kaitos tema žiniasklaidoje. Klimato kaitos problematika buvo pateikiama kaip grėsmę keliantis procesas, su kuriuo reikia kovoti. Tyrime buvo nagrinėjamas Jungtinės Karalystės žiniasklaidos portalas Bbc.co.uk bei lietuviškas žiniasklaidos portalas Delfi.lt. Pirmajame internetiniame portale klimato kaitos tema buvo nagrinėjama išsamiau – buvo plačiau gilintasi, kokios yra klimato kaitos priežastys bei sprendimo būdai, aptariami moksliniai tyrimai bei cituojami patys mokslininkai. Tuo tarpu antrajame – lietuviškame internetiniame žinių portale – į visa tai buvo gilinamasi paviršutiniškai. Diskusijoje buvo padaryta išvada, kad žurnalistai turėtų skirti daugiau dėmesio komunikacijai su mokslininkais, tokiu atveju žiniasklaidoje pasirodę straipsniai būtų su išsamesnėmis analizėmis bei mokslinėmis diskusijomis, o faktai nebūtų pateikiami vienpusiškai. Ford ir King (2015) taip pat teigia, kad komunikacija tarp žurnalistų ir mokslininkų yra svarbi. Mokslininkams yra svarbu suprasti, kaip klimato kaitos klausimas yra pateikiamas ir formuojamas viešai, nes visa tai gali padėti pagerinti komunikaciją ir tikslingos informacijos pasiekiamumą.

1.3.2 Žiniasklaidos dienotvarkės ir įrėminimo teorijos

Dienotvarkės sudarymo teorija (angl. k. agenda setting theory) yra viena pagrindinių teorijų, analizuojant žiniasklaidos įtaką visuomenei. Teorija teigia, kad žiniasklaida daro poveikį vienoms temoms skiriant daugiau dėmesio, o kitas ignoruojant (Nevinskaitė, 2011). Taip pat autorė nurodo, kad frazė „masinės komunikacijos priemonės ne visada gali įsakyti žmonėms, kaip galvoti, bet gali įsakyti jiems, apie ką galvoti“ puikiai atspindi šios teorijos esmę (Nevinskaitė, 2011). Remiantis dienotvarkės nustatymo teorija, straipsnių tam tikra tema kiekis yra pagrindinis kintamasis, kuris padeda vertinti žiniasklaidos daromą įtaką visuomenei, nes taip įvertinamas temos reikšmingumas – kuo daugiau apie tai rašoma, tuo labiau norima į tai atkreipti dėmesį (Tauraitė, 2020). Telešienė ir kt. (2021) teigia, kad klimato kaita jau yra laikoma įprastine tema žiniasklaidos dienotvarkėje.

Žiniasklaidos rėmų teorija (angl. k. framing theory) yra glaudžiai susijusi su dienotvarkės nustatymo teorija. Ši teorija turi įtakos, kaip visuomenės vertina ir interpretuoja straipsnius, o visa tai lemia žurnalistų parinkti žodžiai bei vaizdiniai. Teksto įrėminimas daro įtaką ne tik žmonių

interpretacijoms, kaip suvokti tam tikras pateiktas problemas, bet ir turi įtakos sprendimams. Ši teorija dažniausiai yra naudojama darant tam tikras kokybines turinio analizes. Tad galima sakyti, kad dienotvarkės teorija labiau susijusi su kiekybiniu informacijos pateikimu, o žiniasklaidos rėmų teorija – su kokybiniu (Tauraitė, 2020).

Klimato kaitos diskurso žiniasklaidoje tema tampa vis aktualesne – gausėja tyrimų, kuriuose nagrinėjama, kaip ši tema kuriama ir pateikiama visuomenei, o analizės remiasi jau minėtomis dienotvarkės sudarymo ar įrėminimo teorijomis. R. Jančevskaitė ir A. Telešienė (2013) atliktame tyrime apie klimato kaitos diskursą Lietuvos spausdintinėje bei internetinėje žiniasklaidoje rašo, kad žurnalistai ne vien pateikia naujienas, bet jas ir įrėmina. Kaip autorės teigia, toks įrėminimas straipsniams suteikia reikšmę, taip formuodamas skaitytojų suvokimą, kaip problemą reikėtų vertinti. Tyrimo rezultatai parodė, kad dauguma žiniasklaidoje pateikiamų straipsnių neturi nuolatinių autorių, o vietoje to tekstai būna rengiami pagal agentūrų ruošinius. Tik nedidelė dalis straipsnių klimato kaitos tema yra parašyti konkrečių žurnalistų. Tyrimo autoriai teigia, kad klimato kaitos tema dažniausiai yra nagrinėjama politiniame, aplinkosaugos ar ekologijos teminiame kontekste.

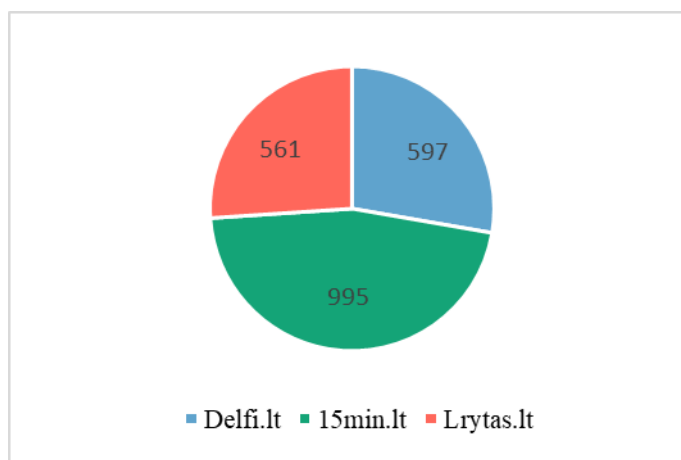
Telešienė ir kt. (2021) išanalizavo, koks klimato kaitos diskursas lietuviškoje žiniasklaidoje (Delfi.lt ir 15min.lt) vyko 2017–2018 m. laikotarpyje. Buvo atlikta tiek kiekybinė, tiek kokybinė turinio, turinčio klimato kaita, klimato atšilimas, globalinis atšilimas bei visuotinis atšilimas raktinius žodžius, analizė. Išanalizuoti 315 naujienų straipsniai parodė, kad šiuo laikotarpiu klimato kaitos diskursas buvo intensyvesnis nei anksčiau, o taip pat diskurso intensyvumas nuosaikiai didėjo. Analizėje paaiškėjo, jog lietuviškoje žiniasklaidoje klimato kaitos tematika konkuruoja su kitomis problemomis, o tai reiškia, kad jei įvyksta kas nors svarbaus kitose srityse, klimato kaitai dėmesio skiriama mažiau. Pastebima, kad Lietuvos žiniasklaidos straipsniuose apie klimato kaitą dominuoja politinės ir aplinkosauginės temos. Nors tyrime, ieškant tinkamų straipsnių, buvo naudojamos klimato kaitos frazė ir jos sinonimai, ne visuose straipsniuose pagrindinė tema buvo klimato kaita. Kartais ji buvo tik trumpai paminima, diskutuojant kitomis temomis arba tiesiog buvo šalutine tema. Išanalizavus klimato kaitos diskursą žiniasklaidoje plačiau, buvo padarytos išvados, jog lietuvių susirūpinimas klimato kaitos problema yra vidutiniškai aukštas, pusė gyventojų teigia, kad jau pastebi klimato pokyčius, likę tiki, kad jų bus ateityje. Žmonės dažnai mano, kad jei jie prisidėtų prie problemos sprendimo, tai nebūtų taip reikšminga, todėl atsakomybę priskiria politikams, vyriausybei.

Panašios tematikos tyrimą Lietuvoje atliko ir Tumšytė (2020). Buvo analizuotas klimato kaitos diskursas lietuviškoje žiniasklaidoje (Delfi.lt, 15min.lt bei LRT.lt) nuo 2020 m. pradžios iki 2020 m. vasario 29 d. Buvo atlikta kiekybinė ir kokybinė analizė straipsnių, rastų paieškoje suvedus raktažodžius „klimato kaita“, „klimato atšilimas“ ir „globalinis atšilimas“. Taip buvo atrinkti straipsniai, kuriuose klimato kaita buvo pagrindinė arba šalutinė tema – iš viso 112 straipsnių. Šis tyrimas atskleidė, jog į nagrinėtų naujienų portalų dienotvarkę yra įtraukiama klimato kaitos tema dažniau nei seniau, taip komunikuojant temos aktualumą visuomenei. Taip pat buvo teigta, kad į dienotvarkę beveik neįtraukiamas skeptiškas turinys. Labiau žvelgiama į moksliskai paremtus teiginius, taip skatinant visuomenę neabejoti klimato kaita.

2. PRADINIAI DUOMENYS IR DARBO METODIKA

Siekiant išsiaiškinti, kaip žiniasklaida konstruoja visuomenės suvokimą apie klimato kaitą, analizės metu buvo atliekamas dviejų dalių tyrimas – kiekybinė bei kokybinė turinio analizė. Kaip teigia Morkevičius (2005), kiekybinės turinio analizės atveju yra remiamasi tiesiogiai išmatuojamomis charakteristikomis ir skaičiuojama, kiek kartų pasireiškė tam tikras rodiklis. Tai padeda susisteminti didelius informacijos kiekius bei suskirstyti juos į tam tikras kategorijas. Kokybinės analizės metu paprastai siekiama išsiaiškinti gilesnius reiškinius, kuriuos būtų sunku suvokti išreiškus tik kiekybiškai (Griškuvienė, 2013). Tai leidžia susisteminti ir apibendrinti analizuojamą turinį ir suvokti, kokią prasmę žmonės suteikia reiškiniams. Taip pat kokybinė turinio analizė padeda įgyti naujų įžvalgų ir žinių apie tiriamus įvykius (Žydzūnaitė ir Sabaliauskas, 2017).

Šiame darbe nagrinėtas klimato kaitos diskursas Lietuvos internetiniuose žinių portaluose. Pasirinkti trys komerciniai žinių portalai: Delfi.lt, 15min.lt ir Lrytas.lt. Remiantis Gemius.lt bendrove, kuri kas mėnesį pateikia interneto auditorijų statistikas, galima teigti, kad šie trys pasirinkti internetiniai žinių portalai yra vieni populiariausių naujienų šaltinių Lietuvoje (pirmoje vietoje yra Delfi.lt, antroje 15min.lt, trečioje tv3.lt, o Lrytas.lt – ketvirtoje vietoje pagal vidutinį dienos vartotojų skaičių), o tai leidžia juos laikyti viešos nuomonės formavimo lyderiais virtualioje aplinkoje. Buvo siekiama išnagrinėti straipsnius, rastus atsižvelgiant į „klimato kaita“ raktinius žodžius. Tiek 15min.lt, tiek Lrytas.lt turi temas skirtas klimato kaitai, kuriose buvo ieškomi straipsniai. Tuo tarpu Delfi.lt naujienų portalas nors ir turi atskirą temą tam, tačiau naujienų skaičius yra labai ribotas, todėl straipsniai buvo randami suvedant raktinius žodžius į paieškos sistemą. Duomenys pradėti rinkti atitinkamai nuo seniausio straipsnio klimato kaitos temoje ar paieškos sistemoje. Delfi.lt žinių portalas buvo sukurtas 1999 m., o paieškoje seniausias su klimato kaita susijęs straipsnis randamas 2005 m. 15min.lt portalas sukurtas 2008 m., o temoje „Klimato kaita“ seniausias straipsnis publikuotas 2008 m. Lrytas.lt portalas sukurtas 1997 m., tačiau seniausias atveriamas straipsnis temoje yra tik 2012 m. Visi duomenys buvo rinkti iki 2020 m. gruodžio mėnesio imtinai. Iš viso buvo peržiūrėti 2153 straipsniai (2.1 pav.). Į nagrinėjamų naujienų straipsnių imtį pateko visi rasti pranešimai, kuriuose buvo paminimi raktiniai žodžiai, nepaisant to, jog ne visi straipsniai buvo tiesiogiai susiję su klimato kaitos tema.



2.1 pav. Straipsnių skaičiaus pasiskirstymas nagrinėtuose internetiniuose žinių portaluose 2005–2020 m.

Atliekant tyrimo duomenų apdorojimą, visi kiekybiniai duomenys, esantys straipsniuose, buvo suvedami į duomenų bazę. Išskirtos šios analitinės kategorijos:

- Straipsnio pavadinimas;
- Tiksli publikavimo data;
- Autorystė (žiniasklaidos atstovas, žurnalistas, institucinis autorius ir pan.);
- Fotografijų kiekis straipsnyje;
- Fotografijų galerijų ir vaizdo įrašų buvimas (žymima taip arba ne);
- Komentarų skaičius;
- Skiltis, kuriose straipsnis priskiriamas publikuojant (pavyzdžiui, „Aplinka“, „Užsienyje“ ir kt.);
- Straipsnio eiliškumas dienoje (parodo, kiek kartų klimato kaita yra įtraukiama į žiniasklaidos dienotvarkę).

Pagal sudarytas duomenų bazines, buvo analizuojamas straipsnių kiekio pasiskirstymas 2005–2020 m. laikotarpiu, atliekama autorystės, skilčių, vizualinių elementų kiekybinė analizė (išskirti 4 daugiausiai straipsnių pateikę žiniasklaidos atstovai, taip pat išskirtos 4 skiltys, kuriose priskiriama daugiausiai straipsnių klimato kaitos tema bei skaičiuota, kiek straipsniuose pateikiama vizualinių elementų) visų trijų tiramųjų portalų straipsniuose bei komentarų kiekio analizė Delfi.lt portalo straipsniuose. Tam tikrais atvejais, susijusiais su aktualiais, daug žiniasklaidos dėmesio sulaukusiais įvykiais (pavyzdžiui, pasaulinės konferencijos), buvo atliekami straipsnių kiekio palyginimai tarp kelių metų duomenų viename žinių portale, siekiant išanalizuoti kiekybinio rodiklio pokytį bei viso to priežastį.

Kitas tyrimo etapas buvo pasiruošimas kokybinei straipsnių turinio analizei. Šiame etape buvo nagrinėjami Delfi.lt, Lrytas.lt ir 15min.lt internetiniai žinių portalai, o analizuojamas laikotarpis – 2019–2020 m. Pasirinktas laikotarpis geriausiai atspindi temos naujumą ir aktualumą. Analizę buvo siekiama atlikti remiantis žiniasklaidos įreminimo teorija. Rėmų (angl. k. frames) parinkimo metu buvo atsižvelgiama į Chetty ir kt. (2015) naudotą klasifikaciją, kuri buvo naudojama tiriant klimato kaitos formavimą Naujosios Zelandijos laikraščiuose 2009–2010 m. Tačiau norint įsigilinti labiau į šių dienų žiniasklaidos pateikiamas klimato kaitos aktualijas, rėmų klasifikacija buvo koreguojama (2.1 lent.).

2.1 lentelė. Naujienų rėmų klasifikacija (Chetty ir kt. (2015) kairėje, autorės sudaryta – dešinėje lentelės pusėje).

1. Socialinis progresas	1. Socialumas
2. Moralė	2. Etika
3. Politika	3. Politika
4. Moksliniai ginčai	4. Kontraversija
5. Mokslas	5. Mokslas
6. Ekonominis konkurencingumas	6. Ekonominis konkurencingumas
	7. Visuomeniniai judėjimai
	8. Gamta
	9. Nepriskirta

Lentelėje matyti, kaip buvo keičiami kai kurie rėmų pavadinimai – 1 ir 2 buvo keičiami į sinonimus, „moksliniai ginčai“ rėmas keičiamas į „kontraversija“ atsižvelgiant į tai, jog šiuo metu

didžioji dauguma, t. y. 97 proc. (Cook ir kt., 2013) mokslininkų, sutinka dėl klimato kaitos problemos priežasčių, viešai aptariamų mokslinių ginčų, pateikiamų žiniasklaidoje, beveik nebepasitaiko, atvirksčiai nei kalbant apie kitus visuomenės dalyvius, kurie dažniau nei mokslininkai reiškia kontraversiškas mintis. 3, 5 ir 6 rėmai liko tokie pat. Taip pat prie klasifikacijos papildomai buvo pridėti 3 nauji rėmai – „visuomeniniai judėjimai“ (dėl šio reiškinio aktualumo ir matomumo pastaraisiais keliais metais), „gamta“ bei „nepriskirta“ rėmas (nes yra straipsnių, kurie nėra apie klimato kaitą, nors juose ir paminimi raktiniai žodžiai). Rėmų paaiškinimai:

1. Socialumas – straipsnyje aprašomas žmogaus požiūris apie klimato kaitos problemą, aptariamą visuomenės pastangos eiti ekologiškesnės, tvaresnės ateities link.
2. Etika – klimato kaitos tema perteikiama per etikos pusę, pavyzdžiui, kaip elgtis yra teisinga, o kokie veiksmai kelia moralinių abejonių.
3. Politika – klimato kaitos problema pateikiama kaip politinis klausimas: politikų, vyriausybių pareiga ieškoti sprendimų, kurti politines strategijas, kad būtų užtikrintas aplinkos saugumas.
4. Kontraversija – visuomenės ar politikų skeptiški pasisakymai ar kontraversiški veiksmai klimato kaitos kontekste.
5. Mokslas – klimato kaitos tema pateikiama kaip mokslinis klausimas: aprašomi atlikti tyrimai, teorinis klimato kaitos pagrindas, mokslininkų, ekspertų pasisakymai.
6. Ekonominis konkurencingumas – aprašoma, kaip klimato kaita paveikia ekonomiką (ar tai paskatina inovacijas, ar tai yra našta verslams ir pan.).
7. Visuomeniniai judėjimai – aprašomi klimato kaitos aktyvistų organizuojami protestai, jų priežastys ir siekiai.
8. Gamta – priskiriamos naujienos, susijusios su mokslu, gamta ar aplinka, tačiau beveik nesusijusios su klimato kaitos tema (išskyrus tuos atvejus, kai straipsnyje gamta buvo labiau šalutinė nei pagrindinė teksto tema – tais atvejais laikyta, jog straipsnis yra apie klimato kaitą).
9. Nepriskirta – rėmas buvo skirtas straipsniams tiesiogiai nesusijusiems su klimato kaita, bet internetinių portalų suklasifikuotiems į šią temą.

Išrinkti straipsniai buvo suskirstomi pagal pateiktus rėmus, taip atskleidžiant, kokios temos vyrauja nagrinėtuose straipsniuose. Kiekvienam nagrinėtam straipsniui buvo priskiriamos trys labiausiai jį atspindinčios temos – viena pagrindinė tema, kuri dominuoja visame straipsnyje, bei viena arba dvi šalutinės temos, kurios yra daugiau ar mažiau paliečiamos straipsnyje. Toks skirstymas buvo atliekamas kelis kartus Delfi.lt, Lrytas.lt ir 15min.lt žinių portalams: dviejų žmonių (darbo autorės ir darbo vadovo) atskiras skirstymas ir duomenų bazės papildymas rėmais buvo bendrai apžvelgtas ir sudaryta galutinė duomenų bazė. Visų trijų portalų galutinė lentelė buvo dar kartą peržvelgta – parinkti 20 atsitiktinių straipsnių bei dar kartą atliktas prieš tai minėtas skirstymas, tačiau šįkart neatsižvelgiant į prieš tai sudarytą lentelę. Nustatyta, jog Delfi.lt ir Lrytas.lt lentelėse skirstymas nesutapo po vieną kartą, o 15min.lt tokių atvejų nebuvo. Atvejais, kai buvo išžvelgta daugiau nei viena šalutinė tema ar jos buvo sukeistos vietomis, nebuvo laikytinos svarbiais nesutapimais. Kaip teigia Spiggle (1994), taikant kokybinę tyrimo metodiką rezultatai priklauso nuo to, kaip tyrejai supranta duomenis ir priima išvadas juos nagrinėjant. Toks metodas labai priklauso nuo individualaus požiūrio, nes kiekvienas asmuo skirtingai interpretuoja pateiktą tekstą straipsniuose, todėl priskiriant rėmus klimato kaitos naujienoms bei nurodant, kuris iš rėmų yra pagrindinė naujienos tema, o kuris šalutinė, buvo rasta pora neatitikimų.

Kokybinis tyrimas buvo išskirtas į du etapus. Pirmajame etape buvo analizuojamas naujienų įrėminimas pagal prieš tai atliktą straipsnių skirstymą. Buvo nagrinėjama kiekybiškai, kiek straipsnių

pateko į atitinkamą rėmą. Antrajame etape buvo išrinktas vienas rėmas („Visuomeniniai judėjimai“), kuris buvo nagrinėjamas plačiau. Tam buvo iš viso nagrinėjami 19 straipsnių: atsitiktinai išrinkti 5 Delfi.lt žinių portalo straipsniai apie klimato kaitos aktyvistų demonstracijas ir taip pat rasti tų straipsnių analogai Lrytas.lt bei 15min.lt portaluose (kad būtų galimas straipsnių lyginimas). Kadangi 2020 m. straipsnių kiekis šia tema buvo mažas, o analogiškų straipsnių abiejuose portaluose buvo tik po vieną, buvo atsitiktinai parinkta dar po vieną straipsnį iš šių portalų, kad būtų galima susidaryti aiškesnį vaizdą, kaip 2020 m. yra aprašoma ši tema žiniasklaidoje. Taip pat buvo ieškomi raktiniai žodžiai, kurie kartojasi straipsniuose apie visuomeninius judėjimus. Taikant kokybinę turinio analizę buvo siekiama išsiaiškinti, kaip žiniasklaida formuoja žmonių požiūrį apie visuomeninius judėjimus ir jų įtaką klimato kaitos problemoms viešinti ir spręsti. Buvo atsižvelgiama į tris elementus: straipsnio antraštę (kreipiamas dėmesys kaip ji suformuluota, ar pritraukia skaitytojo dėmesį), straipsnio turinį (kaip plėtojama visuomeninių judėjimų tema klimato kaitos kontekste bei kaip tai formuoja skaitytojo požiūrį) ir vizualinius elementus. Atsižvelgiant į šiuos aspektus, buvo analizuojamas straipsnių turinys ir daromas palyginimas tarp portalų.

3. KIEKYBINĖ IR KOKYBINĖ KLIMATO KAITOS DISKURSO ANALIZĖ INTERNETINĖJE ŽINIASKLAIDOJE

3.1 Kiekybinis įvertinimas

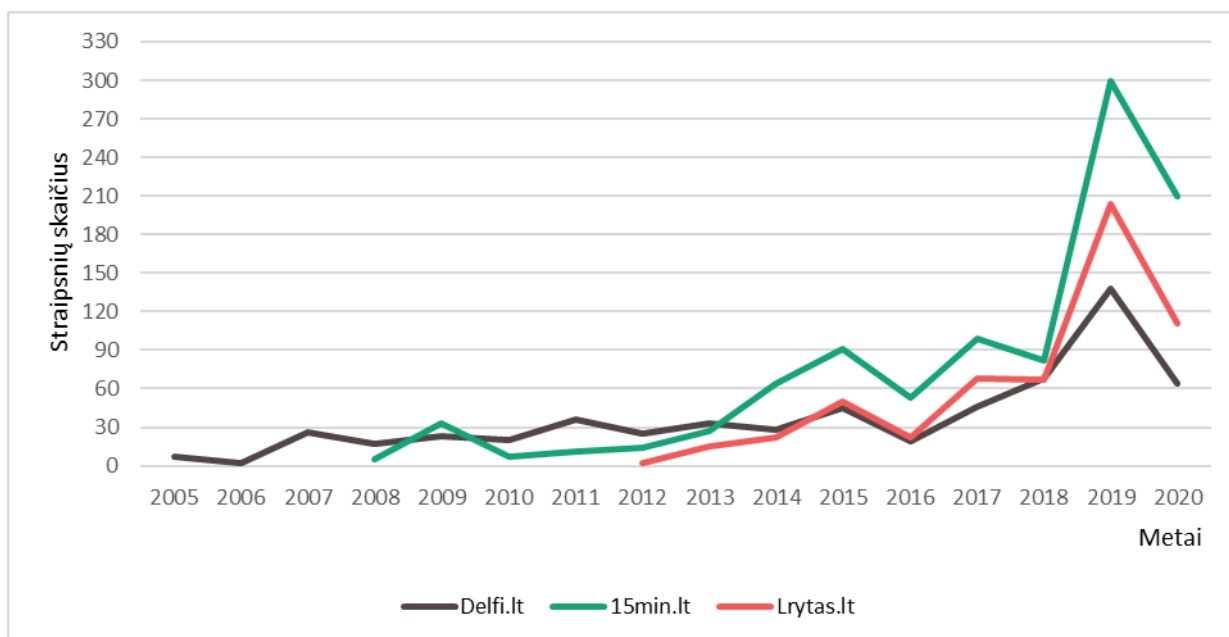
Tyrimo metu buvo analizuojami Delfi.lt, 15min.lt bei Lrytas.lt internetiniai komerciniai žinių portalai. 3.1 paveikslas parodo naujienų apie klimato kaitą kiekybines straipsnių tendencijas nagrinėtuose portaluose 2005–2020 m. Visuose portaluose pastebima straipsnių kiekio didėjimo tendencija, kuri parodo, kad straipsnių apie klimato kaitą daugėja, nepaisant kai kurių metų, kai jų kiekis kiek sumažėdavo. Delfi.lt ir Lrytas.lt portaluose paskutiniais penkiais nagrinėtais metais straipsnių skaičius išaugo 4–5 kartus, lyginant su pirmaisiais penkiais metais, kada portaluose buvo publikuojami straipsniai klimato kaitos tema. Tuo tarpu 15min.lt portale šis skaičius išaugo net 11 kartų, kas rodo, kad klimato kaitos teminių straipsnių gausa ypač padidėjo pastaraisiais keliais metais.

2016 m. matomas ryškesnis straipsnių kiekio kritimas visuose nagrinėtuose žinių portaluose, tačiau tai galima sieti su 2015 m. nuo lapkričio 30 d. iki gruodžio 12 d. vykusia Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencija (COP 21) ir 11-uju Kioto protokolo šalių susitikimu (CMP 11) Paryžiuje. Būtent tuo metu žiniasklaidos dėmesys buvo nukreiptas į konferenciją, kurios metu šalys nusprendė dėl naujo pasaulinio susitarimo dėl klimato kaitos (sutarta siekti, kad visuotinis atšilimas būtų „gerokai mažesnis“ nei 2 °C riba). Laikotarpiu, kada žiniasklaida aptarinėjo konferenciją, t. y. ne tik konferencijos metu, bet taip pat ir beveik kelios savaitės iki jos bei kelios dienos po jos, straipsnių skaičius akivaizdžiai išaugo – Delfi.lt buvo paskelbti 18 straipsnių, 15min.lt – 23 straipsniai, o Lrytas.lt – 20 straipsnių apie įvykius, susijusius su valstybių dalyvavimu konferencijoje. Žvelgiant plačiau, 2015 m. klimato kaitos tematika šiuose portaluose buvo publikuoti atitinkamai 45, 91, 22 straipsniai. Natūralu, kad pasibaigus konferencijai ir netrukus atėjus 2016 m., žiniasklaidos dėmesys klimato kaitos temai akivaizdžiai sumažėjo – 2016 m. Delfi.lt tokių straipsnių buvo tik 19, 15min.lt – 53, o Lrytas.lt publikavo 22 straipsnius apie klimato kaitą.

Toliau einant metams stebimas straipsnių kiekio didėjimas visuose portaluose, tačiau 2017 m. 15min.lt bei Lrytas.lt išsiskiria tokiu pat straipsnių skaičiaus šuoliu kaip ir 2015 m. (tuo tarpu Delfi.lt matomas tiesiog tolygus straipsnių gausėjimas). Delfi.lt straipsnių skaičius nuo 2016 m. iki 2017 m. išaugo 27 straipsniais, kai tuo tarpu 15min.lt ir Lrytas.lt portaluose buvo publikuota 46 straipsniais daugiau. Tuo metu aktualijose vyravo naujienos apie JT klimato kaitos konferenciją (COP 23) bei Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) poziciją jau minėtame Paryžiaus susitarime. Tuometinis JAV prezidentas Donaldas Trumpas nusprendė, kad valstybė turi pasitraukti iš pasaulinio Paryžiaus susitarimo dėl kovos su klimato kaita, nes tai neva sukeltų ekonominę žalą valstybei. Kontraversiški JAV vadovo nutarimai bei pasisakymai sulaukė nemažo žiniasklaidos dėmesio – 15min.lt portale buvo publikuoti 18, o Lrytas.lt – 17 straipsnių apie JAV poziciją (bendrai 2017 m. buvo paskelbti atitinkamai 99 ir 68 straipsniai klimato kaitos tema šiuose portaluose).

2019 m. matomas staigus šuolis, kuomet straipsnių klimato kaitos tema buvo publikuota itin daug – 138 straipsniai Delfi.lt, 299 straipsniai 15min.lt bei 204 straipsniai Lrytas.lt. To priežastis vėlgi sietina su pasauliniais įvykiais: 2019 m. gruodžio 2–13 dienomis Madride vyko Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencija, kuri pelnė didelį žiniasklaidos susidomėjimą. Tačiau ne tik tai prisidėjo prie išskirtinio 2019 m. šuolio – būtent šiais metais prasidėjo „Penktadieniai už ateitį“ (angl. k. „Fridays for Future“) visuomeniniai judėjimai visame pasaulyje, kurie ypatingai atkreipė daugumos žmonių bei žiniasklaidos dėmesį. Šių protestų metu yra stengiamasi atkreipti dėmesį į besikeičiantį klimatą, kritikuojama valdžia dėl neveiklumo bei

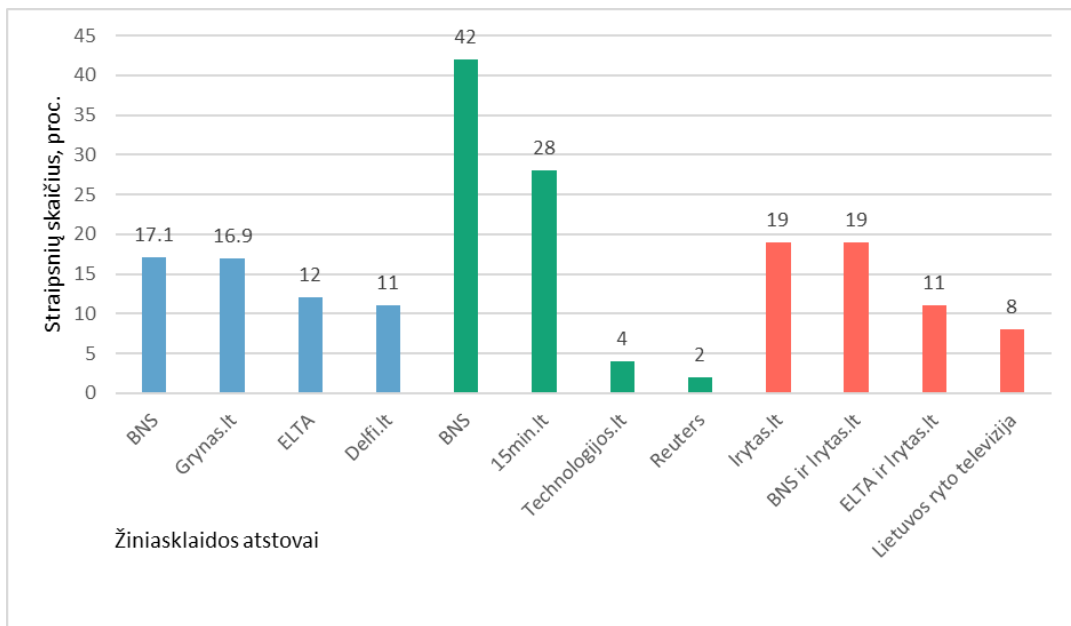
skatinama imtis ryžtingų priemonių, norint kurti geresnę ateitį. Tuo tarpu 2020 metai išsiskyrė kitu aspektu – pasaulinė koronaviruso COVID-19 pandemija nuslopino tiek žiniasklaidos, tiek visuomenės ir politikų susidomėjimą klimato kaita, nes buvo susitelkiama ties viruso suvaldymo klausimu (Delfi.lt paskelbė 64, 15min.lt – 210, o Lrytas.lt – 111 straipsnių apie klimato kaitą).



3.1 pav. Straipsnių klimato kaitos tema pasiskirstymas Delfi.lt, 15min.lt ir Lrytas.lt naujienų portaluose.

Atlikus kiekybinę trijų žinių portalų straipsnių šaltinių analizę (3.2 pav.), matyti, jog didžiąją daugumą straipsnių nagrinėtiems portalams pateikė Baltic News Service (BNS) – Delfi.lt 17 proc. iš 597 apžvelgtų straipsnių, 15min.lt – 42 proc. iš 995 straipsnių, o Lrytas.lt – 19 proc. iš 561 nagrinėtų straipsnių. Tai yra didžiausia Baltijos naujienų agentūra, kuri teikia svarbiausias visų sričių naujienas iš Lietuvos ir viso pasaulio. Pasak Telešienės ir kt. (2021) visame pasaulyje yra matoma tendencija, kad naujienų agentūrų paruošti straipsniai dominuoja tiek klimato kaitos diskurse, tiek naujienų žiniasklaidoje. Svarbu paminėti, kad prie daugiau nei pusės straipsnių nebuvo nurodytas konkretaus žurnalisto ar specialisto vardas ir pavardė, kuris parašė patį straipsnį, o tai reiškia, kad didesnę dalis straipsnių nėra parengti pačių agentūrų, tikėtina, kad medžiaga straipsniams yra renkama iš užsienio žiniasklaidos ar kitų naujienų rengėjų. Pavyzdžiui, BNS Delfi.lt portalui pateiktuose straipsniuose autoriaus ar žmogaus, pateikusio naujieną, vardą bei pavardę nurodė 11 proc. straipsnių iš 102. Panaši tendencija ir Lrytas.lt portale – tokių BNS pateiktų straipsnių buvo 10 proc. iš 105 straipsnių, o 15min.lt – vos 2 proc. iš 415 straipsnių. Tad galima tik spėlioti, kiek iš jų yra iš tiesų kompetentingi rašyti išsamius, moksliniais faktais paremtus straipsnius klimato kaitos tema.

Delfi.lt žinių portale vienu straipsniu mažiau (101) nei BNS pateikė Grynas.lt, kurio specializacija – naujienos apie gamtą, ekologiją ir aplinką. Nemažai straipsnių pateikė ir nacionalinė Lietuvos naujienų agentūra ELTA (12 proc., t. y. 74 straipsnius). Iš ELTA straipsnius publikavo ir Lrytas.lt (11 proc., t. y. 59 straipsniai). Tiek 15min.lt, tiek Lrytas.lt išsiskyrė straipsnių skaičiumi, kuriuose buvo nurodytas pats institucinis autorius. 15min.lt atveju šie straipsniai sudarė 28 proc., o Lrytas.lt – 19 proc. visų straipsnių. Pastebima, jog Lrytas.lt institucinių autorių nurodo ir prie BNS bei ELTA žiniasklaidos atstovų, tai reiškia, kad apie įvykius, tikėtina, praneša naujienų agentūra, o pats Lrytas.lt naujieną koreguoja savaip.



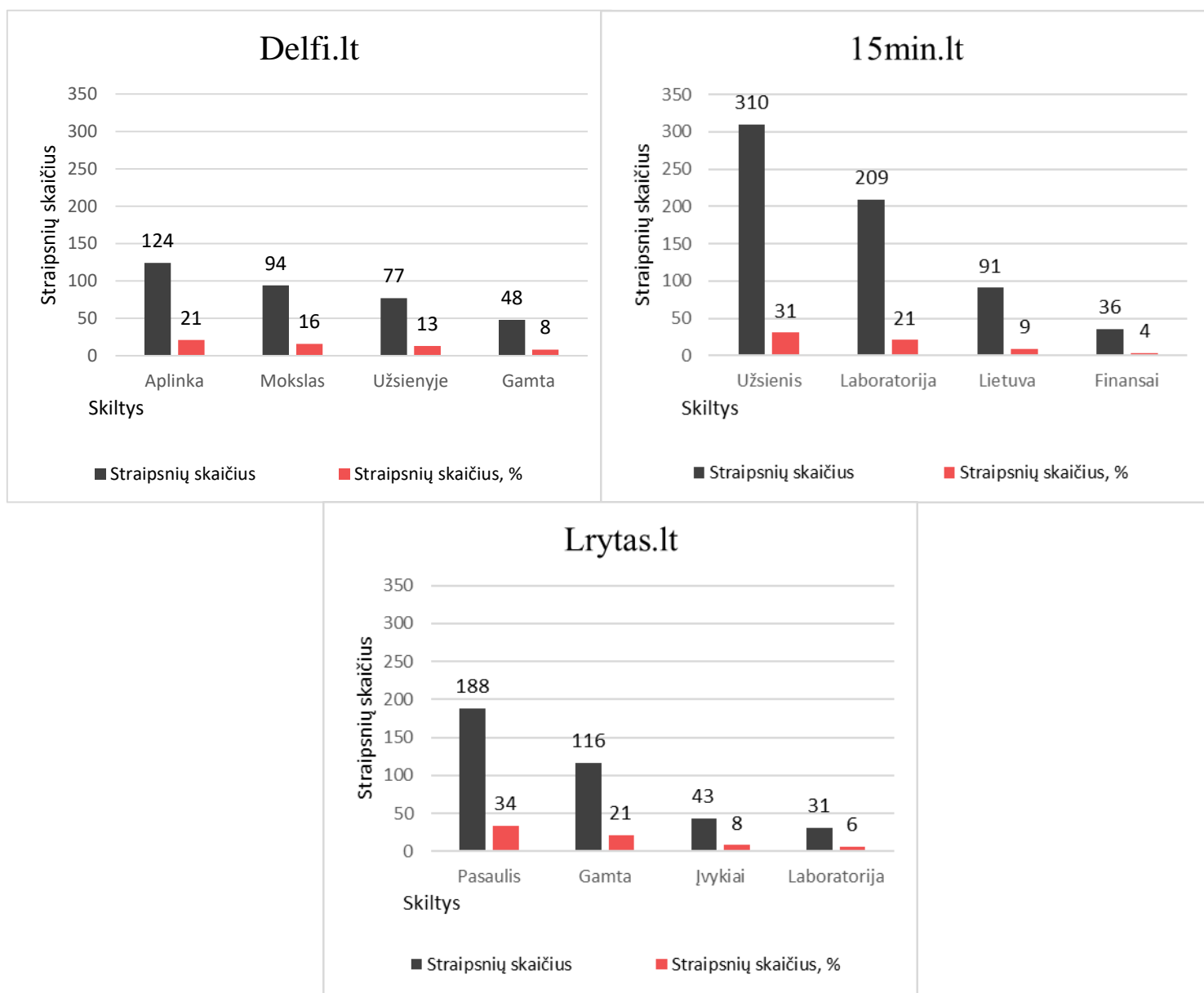
3.2 pav. Keturios daugiausiai straipsnių pateikusios žiniasklaidos priemonės (proc.) (Delfi.lt – mėlyna spalva, n = 597; 15min.lt – žalia spalva, n = 995; Lrytas.lt – raudona spalva, n = 561).

Kaip teigia Telešienė ir kt. (2021), didesnė tikimybė, jog straipsnis pasieks pagrindinę skaitytojų auditoriją yra tada, kai straipsnis yra publikuojamas aktualijų skiltyje, nes kitomis konkrečiomis skiltimis, pavyzdžiui, kelionių temomis, domisi žymiai siauresnis žmonių ratas. 3.3 paveikslas rodo, kokiose dažniausiai Delfi.lt, 15min.lt ir Lrytas.lt žinių portalų temų skiltyse straipsniai, susiję su klimato kaita, atsiduria po publikacijos. Delfi.lt portale dažniausiai (21 proc. atvejų) klimato kaitos problematika buvo užsimenama tuose straipsniuose, kurie patenka į aplinkos temą. Atitinkamai mažiau mokslo, užsienio bei gamtos skiltyse. Tik 3 proc. straipsnių buvo publikuojami Lietuvos skiltyje, tačiau teigti, kad tiek nedaug publikacijų buvo susijusios su Lietuva, negalima. Pasitaikydavo, kai Lietuvoje vykstantys įvykiai, susiję su klimato kaita, atsidurdavo kitoje – konkretesnėje skiltyje, pavyzdžiui, verslas. Lietuvos skiltis yra labiau orientuota į lokalias žinias.

Klimato kaitos problema žiniasklaidoje bene dažniausiai būna pristatoma užsienio naujienų ar tarptautinių santykių kontekste (Telešienė ir kt., 2021). 15min.lt internetiniame žinių portale tai atsispindi – dauguma (310, t. y. 31 proc.) straipsnių buvo priskirti užsienio skilčiai. Kaip ir Delfi.lt, taip ir 15min.lt portaluose antra pagal dažnumą išskiriama skiltis yra susijusi su mokslu, tik šįkart tema yra pavadinama „laboratorija“. Lietuvos aktualijoms priskiriama tris kartus daugiau naujienų nei prieš tai nagrinėtame portale, tačiau vėlgi tai gali būti ne visai tikslu, žinant tai, kad kai kurie įvykiai, susiję su klimato kaita Lietuvoje, gali būti priskirti kitai, konkretesnei skilčiai. Delfi.lt internetiniame žinių portale klimato kaitos naujienos beveik įprastai patekdavo į temas, kurios aprėpdavo aplinkos, gamtos temas. Tuo tarpu 15min.lt skilčių analizė parodė, kad maža, bet visgi reikšminga dalis, 36 arba kitaip 4 proc. straipsnių (lyginant su kitomis pavienėmis skiltimis, kurios buvo paminimos vos kelis kartus) atsidurdavo finansų temoje, kas parodo, kad žiniasklaidos dienotvarkėje yra įtraukiamos naujienos apie valstybių finansinius išsipareigojimus dėl klimato kaitos mažinimo ar prisitaikymo prie jos.

Išanalizavus Lrytas.lt portalo dažniausias išskiriamas skiltis, kuriose patenka klimato kaitos tematika parašyti straipsniai, matyti, kad dauguma naujienų (188 iš 561, t. y. beveik 34 proc.) priskiriami pasaulio temai. Tai sutampa su 15min.lt žinių portalo atveju, kai užsienio skiltis aprėpė daugiausiai nagrinėto turinio. Taip pat klimato kaitos problema dažnai buvo pristatoma ir gamtos

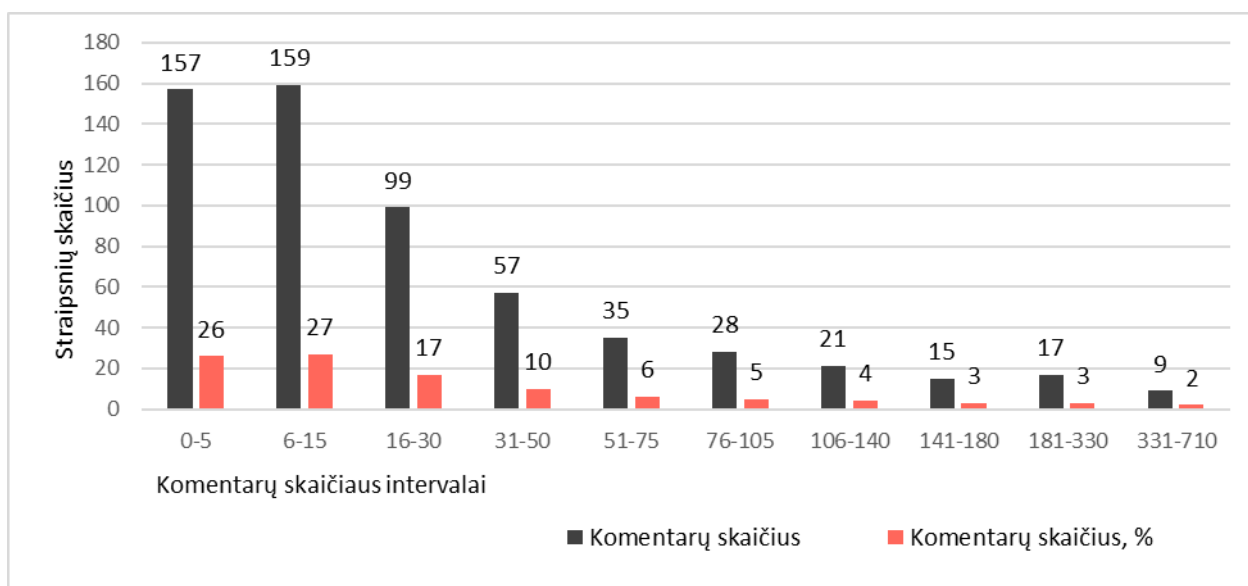
skiltyje. Kiek mažiau straipsnių priskiriama įvykių ir laboratorijos skiltims. Lrytas.lt žinių portalas nuo prieš tai nagrinėtų portalų išsiskyrė tuo, kad ganėtinai mažai (31, t. y. beveik 6 proc.) straipsnių priskyrė laboratorijos (kitais tariant, mokslo) temai, kai tuo tarpu Delfi.lt ten pakliūdavo 16 proc. klimato kaitos tema parašyto turinio, o 15min.lt – 21 proc. straipsnių.



3.3 pav. Keturios daugiausiai straipsnių talpinančios portalų rubrikos (Delfi.lt n = 597; 15min.lt n = 995; Lrytas.lt n = 561).

Delfi.lt internetinis žinių portalas buvo vienintelis portalas iš nagrinėtų trijų, kuris viso analizuoto laikotarpio straipsniuose rodė komentarų skaičių. 3.4 paveikslas rodo, kaip yra pasiskirstęs komentarų skaičius Delfi.lt straipsniuose. Tai padeda suvokti, koks naujienų apie klimato kaitą aktualumas yra visuomenėje. Pagal gautus rezultatus matoma, kad vyrauja 0–5 bei 6–15 komentarų intervalai, kas reiškia, kad dažniausiai šio pobūdžio straipsniai nesulaukia itin daug skaitytojų dėmesio. Nepaisant to, tik 6 proc. nagrinėtų straipsnių neturėjo nei vieno komentaro, kas leidžia daryti prielaidą, jog dauguma atvejų klimato kaitos tema sulaukia visuomenės dėmesio. Daugiausiai komentarų sulaukęs straipsnis vadinasi „Tikrasis prieštarinėjimas vertinamos Gretos Thunberg veidas:

ko nežinojote apie jaunąją klimato aktyvistę?“. Šis straipsnis buvo publikuotas 2020 m. sausio 2 d. ir sulaukė net 706 skaitytojų komentarų. Aktualijos apie klimato kaitos aktyvistus ir jų veiksmus nestokoja žiniasklaidos dėmesio, todėl natūralu, kad visuomenė taip pat išreiškia savo nuomonę komentuodama tokio pobūdžio straipsnius. Šiuo atveju naujienoje buvo aprašomas garsiosios šių dienų klimato kaitos aktyvistės Gretos Thunberg ankstyvasis gyvenimas, pasiekimai bei ateities siekiai, o taip pat paminima ir kritikų pusė, kuri skatina diskusijas. Ne ką mažiau populiarumo (575 komentarai) sulaukė straipsnis pavadinimu „Jungtinės Tautos įspėja: iki globalinės katastrofos turime 12 metų“. Bauginančios ir intriguojančios antraštės atkreipia daugiau žmonių dėmesio, taip irgi paskatinant aktyviau diskutuoti ir reikšti nuomonę apie perskaitytą naujieną.



3.4 pav. Delfi.lt komentarų skaičiaus pasiskirstymas skirtinguose intervaluose (n = 597).

3.2 Vizualiniai elementai Delfi.lt, 15min.lt ir Lrytas.lt naujienų portaluose

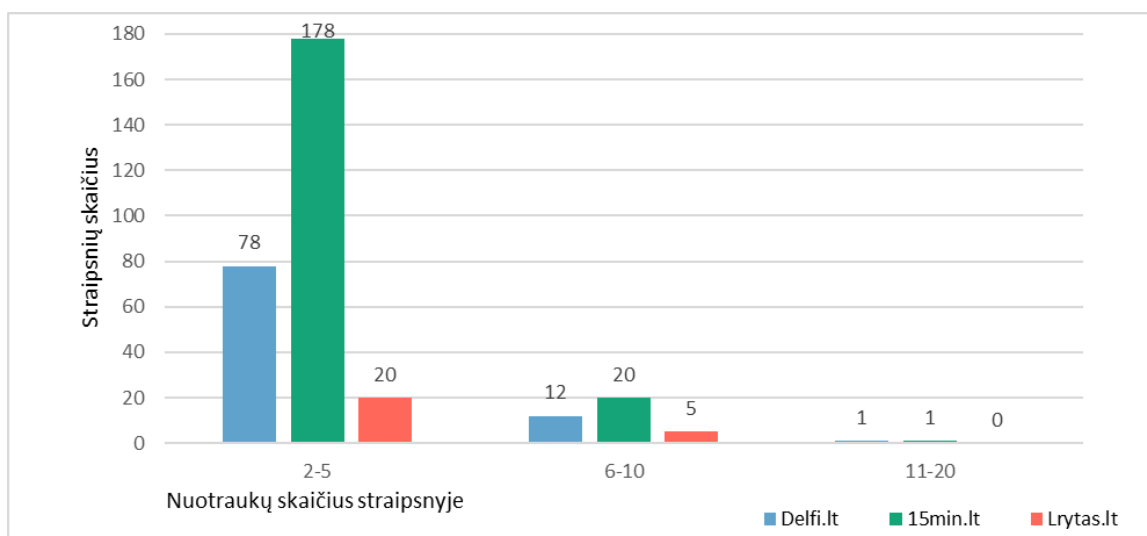
Klimato kaitos diskursas internetinėje žiniasklaidoje yra perteikiamas ne tik teksto pavidalu, bet taip pat ir vizualiniais elementais. Įvairios fotografijos traukia skaitytojų dėmesį. Kaip teigia Valaitytė (2010), moksliniai tyrimai taip pat tvirtina, jog skaitytojai neretai peržiūrėdami leidinius, atkreipia didesnę dėmesį ne tik į antraštes, bet ir į pateiktas iliustracijas prie jų. Fotografijos skaitytojams suteikia papildomos informacijos arba konkretizuoja jau esamą informaciją publikacijoje (Urbonas, 2007). Vaizdiniai elementai susidaro ne vien tik iš fotografijų – jiems priskiriamos ir diagramos, karikatūros bei vaizdo įrašai, o visa tai leidžia geriau iliustruoti tekstą žinių portaluose (Valaitytė, 2010).

Delfi.lt, 15min.lt bei Lrytas.lt žinių portalų publikuojami straipsniai visada turi bent vieną vizualinį elementą – tai būna arba antraštinė fotografija (dažnai ji yra susijusi su konkrečiu aprašomu įvykiu – nuotrauka iš renginių, pasisakiusių politikų atvaizdai, taip pat neretai naudojamos iliustracijos su baimę keliančiais vaizdais, pavyzdžiui, potvyniais, gaisrais, taip pat simboliniai vaizdai (pavyzdžiui, Žemės rutulys), vaizdo reportažas, arba žmogaus, kuris parašytu straipsniu išreiškia savo nuomonę kokia nors tema, fotografija (Delfi.lt ir 15min.lt turėjo atskirą nuomonių skiltį). Keli fotografijų pavyzdžiai nurodyti 3.5 paveiksle.

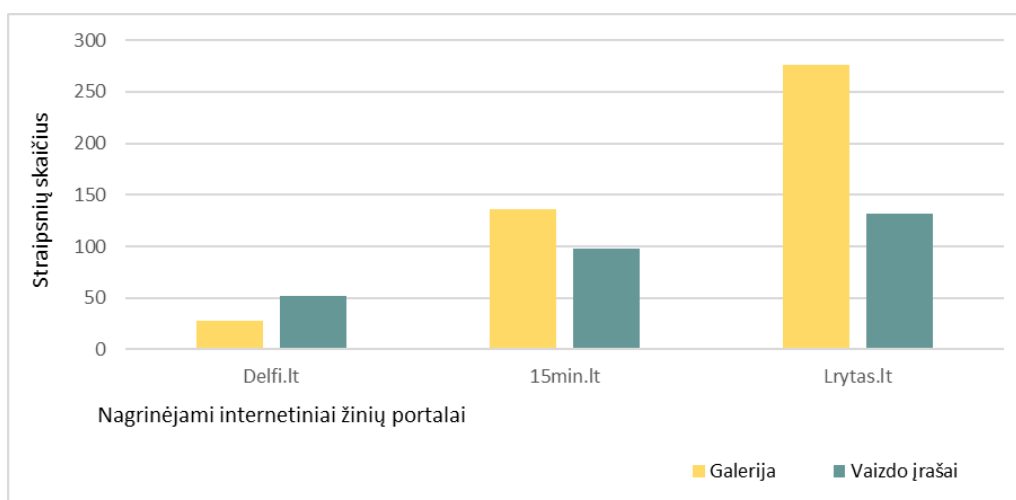


3.5 pav. Baimę kelianti (kairėje pusėje) ir simbolinė (dešinėje) antraštinė iliustracija Lrytas.lt žinių portale (1 priedas, 1–2 nr.).

Naujienose aprašomi klimato kaitos reiškiniai yra lengviau suvokiami, kai tekstas yra ir iliustruojamas tam tikrais vaizdiniais, kurie leidžia greičiau ir aiškiau parodyti problemą. Pavyzdžiui, straipsnyje pateikiamos aktualijos apie vykstančius gaisrus, atsiradusius dėl sausros, kuri dažnėja dėl klimato pokyčių. Labiausiai tikėtina, kad tokiame straipsnyje bus naudojamos nerimą keliančios gaisrų nuniokotų miškų iliustracijos. Pasak Valaitytės (2010), tokios fotografijos remiasi į skaitytojo jausmus, o tai skatina susimąstyti ir galbūt imtis veiksmų. Išskirtina tai, kad straipsniuose vaizdiniai elementai pateikiami skirtingai. Kai kada fotografijos būna išdėliojamos tarp teksto pačiame straipsnyje. Taip skaitytojo dėmesys yra išlaikomas ilgiau, nes tekstas tokiu atveju neatrodo toks monotoniškas ir neinformatyvus. 3.5 paveiksle parodyta, kiek fotografijų pateikiama straipsniuose visuose analizuotuose žinių portaluose. Lyginimas nebūtų tikslus dėl skirtingo straipsnių kiekio (Delfi.lt analizuoti 597, 15min.lt 995, Lrytas 561 straipsnis). Naujienoms iliustruoti vidutiniškai pateikiamas 1 vizualinis elementas, remiantis visu nagrinėtu laikotarpiu (Delfi.lt 1 nuotrauka buvo 84 proc., Lrytas.lt – 94 proc., o 15min.lt – 80 proc. atvejų). Galima teigti, kad straipsnių autoriai nelinkę apkrauti tekstą daugiau nei 10 fotografijų, nes tokie atvejai pasitaikė tik du – Delfi.lt ir 15min.lt portaluose. Lyginant, kaip pakito vaizdinių gausa straipsniuose per pastarąjį dešimtmetį pastebėta, jog tiek Delfi.lt, tiek 15min.lt portaluose iliustracijų tekste padaugėjo (2010–2011 m. vidutiniškai buvo naudojama 1 fotografija, o 2019–2020 m. laikotarpiu – dvi fotografijos).



3.6 pav. Delfi.lt, 15min.lt, Lrytas.lt iliustracijų pasiskirstymas skirtinguose intervaluose.



3.7 pav. Fotogalerijų ir vaizdo įrašų skaičius Delfi.lt, 15min.lt ir Lrytas.lt straipsniuose.

Tokiems atvejams, kai norima, kad straipsniai nebūtų perpildyti iliustracijomis, yra sukuriamos vaizdų galerijos ir pateikiamos straipsnių pradžioje arba pabaigoje. 3.7 paveikslas parodo galerijų bei vaizdo įrašų kiekį nagrinėtuose naujienų portaluose. Visi trys portalai naudojo šiuos du vizualinius elementus. Pastebima, jog nors 15min.lt straipsnių publikavo daugiausiai (995) ir dėl to iliustracijų kiekis taip pat didesnis nei kitur (3.5 pav.), tačiau šikart fotogalerijų gausa išsiskyrė Lrytas.lt – net 276 galerijos (iš 561 analizuoto straipsnio), tuo tarpu Delfi.lt iliustracijas galerijose išdėstė tik 28 kartus (iš 597 analizuotų straipsnių). Delfi.lt yra vienintelis naujienų portalas, kuriame vaizdo įrašų naujienose buvo daugiau nei nuotraukų galerijų. Visa tai leidžia pritraukti didesnę skaitytojų dėmesį, taip informuojant daugiau žmonių apie aktualijas klimato kaitos tema.

3.3 Delfi.lt, Lrytas.lt ir 15min.lt kokybinė analizė

3.3.1 Straipsnių įrėminimas

Delfi.lt bei Lrytas.lt internetinių žinių portalų 2019–2020 m. straipsniai buvo analizuojami pagal žiniasklaidos rėmų teoriją. 2–4 lentelės parodo, kurie rėmai šiuose žinių portaluose pateikiami kaip pagrindinė tema straipsnyje, o kurie – kaip šalutinės straipsnių temos.

2 lent. Delfi.lt straipsnių pasiskirstymas (skaičius ir procentinė dalis, kai n = 202), temos rėmuose.

Rėmai	Pagrindinė tema	Šalutinė tema nr. 1	Šalutinė tema nr. 2
Socialumas	13 (6 %)	31 (15 %)	8 (4 %)
Etika	4 (2 %)	5 (2 %)	4 (2 %)
Politika	56 (28 %)	18 (9 %)	11 (5 %)
Kontraversija	3 (1 %)	27 (13 %)	8 (4 %)
Mokslas	55 (27 %)	12 (6 %)	6 (3 %)
Ekonominis konkurencingumas	29 (14 %)	25 (12 %)	8 (4 %)
Visuomeniniai judėjimai	33 (16 %)	6 (3 %)	1 (< 1 %)
Gamta	7 (3 %)	20 (10 %)	-
Nepriskirta	2 (1 %)	-	-

3 lent. Lrytas.lt straipsnių pasiskirstymas (skaičius ir procentinė dalis, kai n = 315) temos rėmuose.

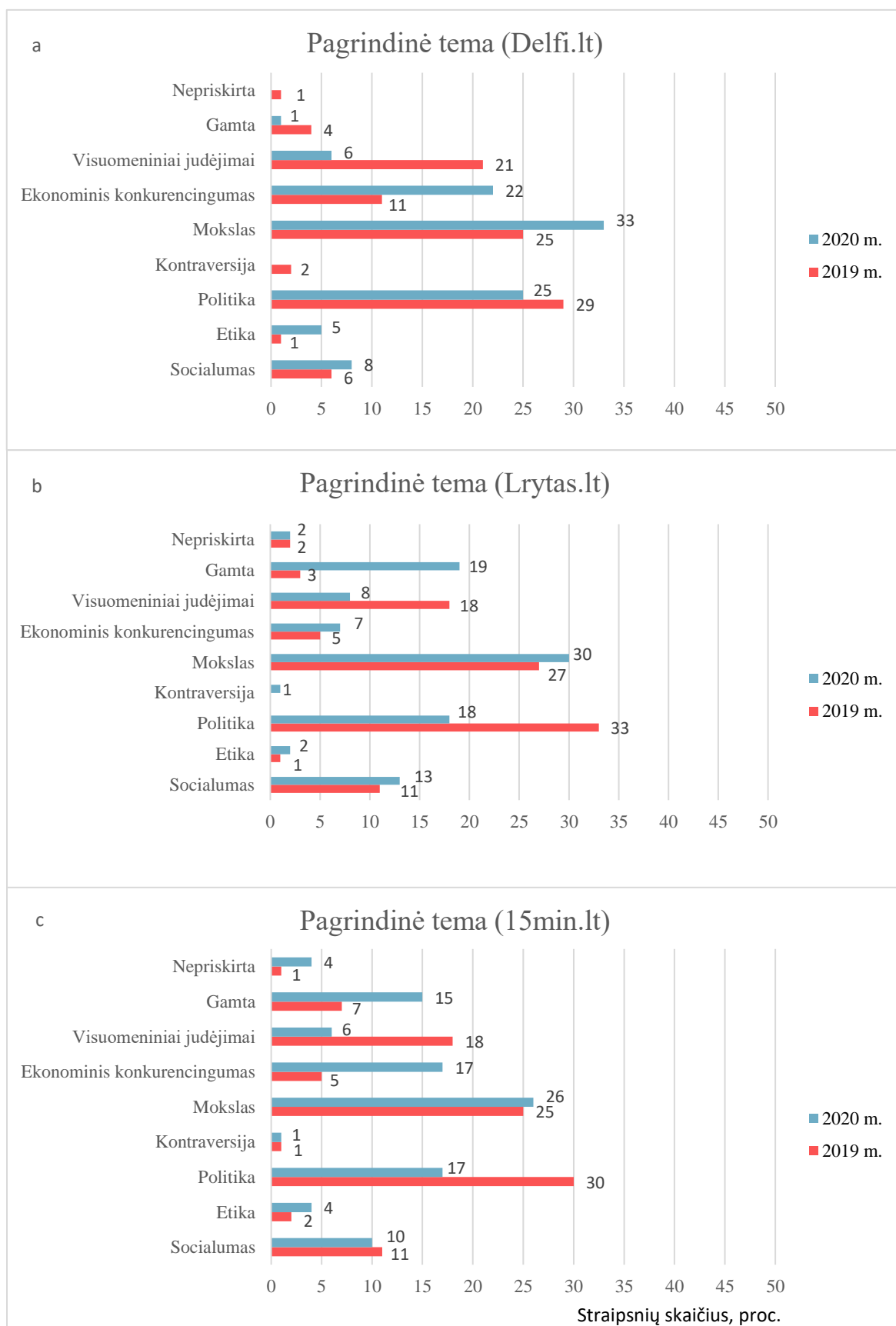
Rėmai	Pagrindinė tema	Šalutinė tema nr. 1	Šalutinė tema nr. 2
Socialumas	37 (12 %)	41 (13 %)	13 (4 %)
Etika	3 (1 %)	7 (2 %)	12 (4 %)
Politika	87 (28 %)	54 (17 %)	13 (4 %)
Kontraversija	1 (< 1 %)	38 (12 %)	17 (5 %)
Mokslas	88 (28 %)	8 (3 %)	4 (1 %)
Ekonominis konkurencingumas	18 (6 %)	48 (15 %)	9 (3 %)
Visuomeniniai judėjimai	46 (15 %)	2 (< 1 %)	-
Gamta	28 (9 %)	9 (3 %)	-
Nepriskirta	7 (2 %)	-	-

4 lent. 15min.lt straipsnių pasiskirstymas (skaičius ir procentinė dalis, kai n = 509) temos rėmuose.

Rėmai	Pagrindinė tema	Šalutinė tema nr. 1	Šalutinė tema nr. 2
Socialumas	56 (11 %)	24 (5 %)	3 (< 1 %)
Etika	14 (3 %)	11 (2 %)	7 (1 %)
Politika	125 (25 %)	44 (9 %)	6 (1 %)
Kontraversija	6 (1 %)	46 (9 %)	11 (2 %)
Mokslas	128 (25 %)	7 (1 %)	1 (< 1 %)
Ekonominis konkurencingumas	51 (10 %)	51 (10 %)	6 (1 %)
Visuomeniniai judėjimai	66 (13 %)	9 (2 %)	6 (1 %)
Gamta	51 (10 %)	53 (10 %)	6 (1 %)
Nepriskirta	11 (2 %)	-	-

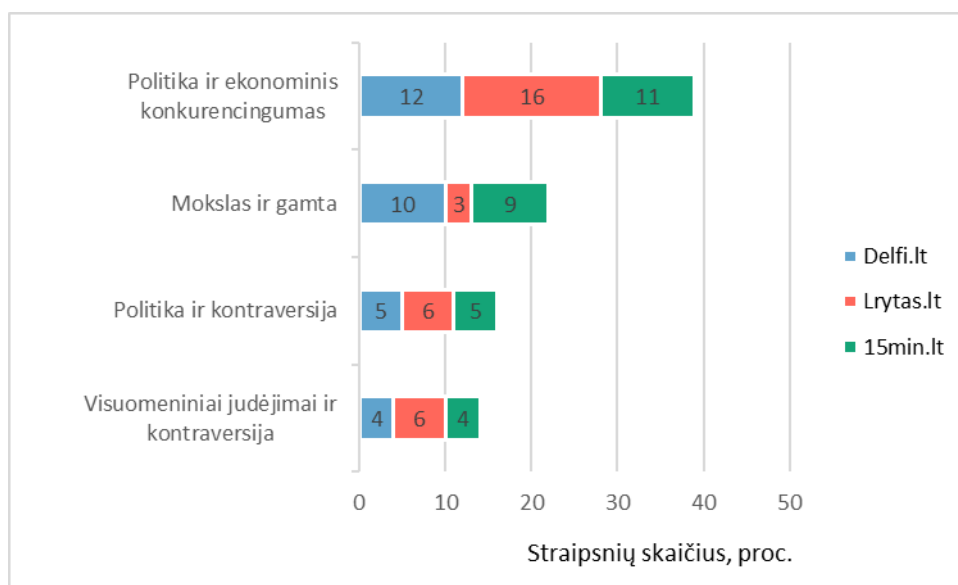
Delfi.lt portale pagrindinė straipsnių tema, kurios kontekste pristatoma klimato kaita, dažniausiai buvo politika (28 proc. atvejų) ir mokslas (27 proc. atvejų). Beveik identiška tendencija matyti Lrytas.lt ir 15min.lt portaluose – dauguma straipsnių apie klimato kaitą buvo pateikti per mokslo ir politikos rėmą. Visuomeniniai judėjimai kaip pagrindinė straipsnių tema nagrinėtuose portaluose buvo 13–16 proc. atvejų. Žvelgiant į socialumo ir ekonominio konkurencingumo rėmus – pastarasis kaip pagrindinė tema dažniau pasitaikydavo Delfi.lt žinių portale (14 proc. atvejų, o apie socialumą – 6 proc. atvejų), tuo tarpu straipsniai apie socialumą dažnesni Lrytas.lt portale (12 proc. atvejų, kai tuo tarpu straipsniai apie ekonominį konkurencingumą buvo 6 proc. atvejų). 15min.lt žinių portale pastebima, jog naujienų, patenkančių į socialumo rėmą yra tik šiek tiek daugiau (10 proc.) nei tokių, kurios patenka į ekonominio konkurencingumo rėmą (11 proc.). Tokių naujienų, kurios nors ir buvo priskirtos prie klimato kaitos, nes turėjo atitinkamus raktinius žodžius tekste, tačiau jų turinys beveik nebuvo sietinas su šia problema, buvo 1 proc. Delfi.lt portale ir 2 proc. Lrytas.lt bei 15min.lt portaluose. Pastaruosiuose dviejuose portaluose straipsnių apie gamtą taip pat yra daugiau nei Delfi.lt (9–10 proc. ir 3 proc.), tačiau svarbu paminėti, kad gamtos rėmui priskirtinos naujienos, kurios tik dalinai susijusios su klimato kaita. Visgi turinys apie klimato kaitą taip pat gali būti susijęs su gamta, todėl šalutinėms temoms priskirtinas šis rėmas su sąlyga, jog tai tikrai atspindi klimato kaitos procesus. Pastebima, kad kaip pagrindinė tekstų tema retai būdavo kontraversija ir etika – šios temos dažniau vyravo kaip šalutinės (1–3 proc. straipsnių tai buvo pagrindinė tema).

Šalutinės temos pasižymi tuo, jog apie jas straipsniuose nėra išsiplečiama tiek, kiek apie pagrindinę temą. Vieną šalutinę temą vidutiniškai turi apie 62 proc. nagrinėtų straipsnių (Delfi.lt daugiausiai – 71 proc., Lrytas.lt – 66 proc., o 15min.lt – 48 proc. turinio). Pasitaiko atvejų, kai tiek pagrindinė, tiek šalutinė tema yra aprašoma tiek pat plačiai. Tuomet pagrindinės temos identifikavimas pasidaro labai individualus, nes kai kurie žmonės prioritizuoja vienus straipsnio aspektus, o kitiems gali atrodyti, kad kita straipsnyje minima tema yra labiau išplėtotą ir svarbi. Taip pat straipsniuose aprašomas klimato kaitos turinys dažniausiai nėra priskiriamas tik vienam rėmui – Delfi.lt žinių portale nagrinėjamu laikotarpiu tokių atvejų, kada straipsnis priskirtinas tik vienam rėmui, buvo 12 proc. atvejų. Lrytas.lt – 14 proc. atvejų, o 15min.lt – beveik pusė nagrinėtų straipsnių. Tačiau tada, kai straipsnis būdavo susijęs su visuomeniniais judėjimais, pagal pasirinktą metodiką, tokiu atveju straipsniams nebuvo išskiriamos šalutinės temos, o taip pat ir kai turinys nebūdavo pilnai susijęs su klimato kaita (kai buvo „gamta“ bei „nepriskirta“ rėmai). Dažniausios šalutinės temos Delfi.lt straipsniuose buvo socialumas (15 proc. iš 202 straipsnių), kontraversija (13 proc.) ir ekonominis konkurencingumas (12 proc.). Lrytas.lt portale panašiai – kontraversija (12 proc. iš 315 straipsnių), socialumas (13 proc.), ekonominis konkurencingumas (15 proc.), o dažniausiai kaip šalutinė tema pasitaikydavo politika (17 proc.). 15min.lt portalo straipsniuose kaip šalutinės temos taip pat vyravo ekonominis konkurencingumas (10 proc. iš 509 straipsnių), politika (9 proc.), kontraversija (9 proc.), bet taip pat ir gamta (10 proc.). Šalutinėse temose kontraversiškas turinys dažniausiai vyravo tada, kai būdavo aprašomi visuomeniniai judėjimai: gero siekiančius klimato kaitos aktyvistų protestus dažnai prižiūrėdavo ir, prireikus, tramdydavo policija, o žiniasklaida nepraleisdavo progos to paminėti ne tik iššaukiančiose antraštėse, bet ir pačiame straipsnyje. Po dvi šalutines temas turėjo žymiai mažiau straipsnių klimato kaitos tema: Lrytas.lt ir Delfi.lt panašiai – 22–23 proc., o 15min.lt žinių portalas tik 9 proc. atvejų.



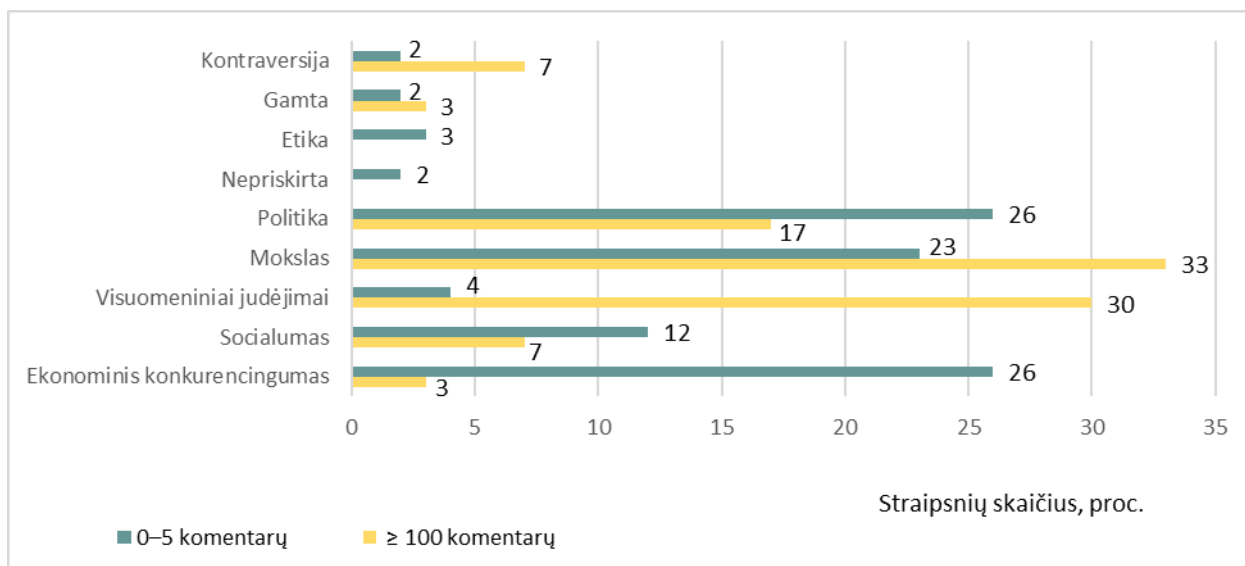
3.8 pav. Pagrindinės temos įremintų straipsnių pasiskirstymas (proc.) 2019–2020 m. laikotarpiu žinių portaluose: a – Delfi.lt (n = 138, 2019 m.; n = 64, 2020 m.), b – Lrytas.lt (n = 204, 2019 m.; n = 111, 2020 m.), c – 15min.lt (n = 299, 2019 m.; n = 210, 2020 m.).

3.8 paveikslas parodo Delfi.lt, Lrytas.lt ir 15min.lt žinių portalų straipsnių kiekio pasiskirstymą 2019–2020 m., atsižvelgiant į rėmus, kurie buvo pateikiami kaip pagrindinė tema straipsnyje. 2019 m. straipsnių klimato kaitos tema Delfi.lt ir Lrytas.lt portaluose buvo publikuota maždaug dvigubai daugiau, o 15min.lt – trečdaliu daugiau, nei 2020 m., tačiau tai nereiškia, jog visais atvejais 2019 m. straipsnių, kuriuose kaip pagrindinė tema buvo visi šie analizuojami rėmai, pasitaikė daugiau kartų. Lyginant dvejus metus matyti, jog 2019 m. buvo publikuota daugiau straipsnių apie klimato kaitą, kurie pateikti per politikos rėmą (Delfi.lt portale – 29 proc., Lrytas.lt – 33 proc., o 15min.lt – 30 proc. straipsnių), visuomeninių judėjimų rėmą (Delfi.lt portale tai sudarė 21 proc., o Lrytas.lt ir 15min.lt – po 18 proc. straipsnių), politiką. Pastebima, kad straipsnių apie gamtą 2019 m. daugiau pateikta tik Delfi.lt žinių portale (4 proc.), tuo tarpu Lrytas.lt ir 15min.lt tokių naujienų dažniau pasitaikydavo 2020 m. (atitinkamai 19 ir 15 proc.). Straipsnių, kuriuose pagrindinė tema buvo ekonominis konkurencingumas, visuose portaluose daugiau publikuota 2020 m. (Delfi.lt dvigubai daugiau nei 2019 m., t. y. 22 proc., 15min.lt taip pat žymiai daugiau – 17 proc., o Lrytas.lt vos keliais procentais daugiau, t. y. 7 proc. straipsnių). 2020 m. visuose portaluose etika kaip pagrindinė straipsnio tema pasitaikė šiek tiek dažniau nei 2019 m.: Delfi.lt žinių portale tokių straipsnių buvo 5 proc., Lrytas.lt portale – 2 proc., 15min.lt – 4 proc. Socialumo ir mokslo temų naujienų taip pat daugiau 2020 m. visuose portaluose, išskyrus 15min.lt – straipsnių apie socialumą šiek tiek daugiau publikuota 2019 m. Tuo tarpu straipsnių, kurių pagrindinė tema buvo kontraversija, 2020 m. daugiau buvo tik Lrytas.lt portale. Analizuojant, kaip kito šalutinių temų pasiskirstymas per 2019–2020 m. laikotarpį, nustatyta, jog visais atvejais nagrinėjami rėmai buvo dažniau priskiriami straipsniams, kurie publikuoti 2019 m.



3.9 pav. Dažniausiai pasitaikantys teminiai rėmų junginiai Delfi.lt, Lrytas.lt, 15min.lt straipsniuose 2019–2020 m.

3.9 paveiksle nurodyti teminiai rėmų junginiai, kurie dažniausiai pasitaiko nagrinėtuose žinių portalų straipsniuose, kai straipsnis turi ne tik pagrindinę temą, bet kartu ir šalutinę temą. Nustatyta, jog daugiausiai vyrauja politikos ir ekonominio konkurencingumo junginys (Delfi.lt portale – 12 proc. atvejų, Lrytas.lt – 16 proc., o 15min.lt – 11 proc.). Delfi.lt ir 15min.lt portaluose taip pat išsiskiria junginys mokslas ir gamta (10 ir 9 proc. atvejų), tuo tarpu Lrytas.lt žinių portale toks junginys pastebimas tik 3 proc. straipsnių. Sąlyginai dažnas junginys yra ir politika kartu su kontraversija – Delfi.lt bei 15min.lt portaluose po 5 proc., o Lrytas.lt – 6 proc. straipsnių.



3.10 pav. Mažiausiai ir daugiausiai komentarų sulaukusių straipsnių pasiskirstymas temų rėmuose (Delfi.lt, n = 57, 0–5 intervalas; n = 30, ≥ 100 intervalas).

3.10 paveiksle nurodyta, kaip Delfi.lt žinių portalo 0–5 ir ≥ 100 komentarų intervalai yra susieti su nagrinėjamais straipsnių rėmais. Matyti, jog straipsniai, sulaukiantys daugiausiai komentarų, patenka į mokslo ir visuomeninių judėjimų rėmus (33 ir 30 proc. atvejų). Tuo tarpu mažiausiai skaitytojų dėmesio sulaukia tie straipsniai, kurie yra perteikiami per politikos ir ekonominio konkurencingumo rėmus (po 26 proc. atvejų).

3.3.2 Kokybinė rėmo „Visuomeniniai judėjimai“ analizė

Visuomeniniai judėjimai dėl klimato kaitos smarkiai išplito visame pasaulyje po to, kai 2018 m. vasaros pabaigoje jaunoji klimato kaitos aktyvistė Greta Thunberg, sunerimusi dėl karščio bangų ir gaisrų Švedijoje, pradėjo kasdien kelias savaites streikuoti prie Švedijos parlamento bei žadėjo, jog tęs protestą kiekvieną penktadienį, iki kol vyriausybė pasieks Paryžiaus susitarime nustatytą anglies dioksido išmetimo tikslą (The Guardian, 2018). Socialinių tinklų pagalba protesto idėja pasiekė daugybę jaunimo bei kitų bendraminčių, o jau netrukus tai pritraukė ir žiniasklaidos dėmesį. Iki 2018 m. pabaigos dešimtys tūkstančių moksleivių prisijungė prie mokyklų streikų beveik visoje Europoje. Toks jaunimo aktyvumas tęsėsi ir visus 2019 metus visame pasaulyje. Šiam visuomeniniam judėjimui pavyko išryškinti klimato kaitos problemos svarbą, pritraukiant didelį visuomenės susidomėjimą ir pritarimą, bei paskatinti kai kurių valstybių veiksmus, sprendžiant klimato kaitos klausimus (Han ir Ahn, 2020). Dar vienas žymaus judėjimo pavyzdys yra „Extinction Rebellion“, kuris naudoja nesmurtinį pilietinį nepaklusnumą, kad atkreiptų dėmesį į pasaulines klimato kaitos problemas. Šis judėjimas susikūrė 2018 m. pabaigoje ir siekia, kad vyriausybė iki 2025 m. iki nulio sumažintų taršą šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis, sustabdytų biologinės įvairovės nykimą, taip pat, kad būtų paskelbta klimato ir ekologinė ekstremali padėtis bei būtų vadovaujamosi „piliečių asamblėjos“ rekomendacijomis dėl klimato ir ekologinio teisingumo (Extinction Rebellion, 2021). Visi tokie judėjimai padidino klimato kaitos svarbą pasaulinėje dienotvarkėje (Han ir Ahn, 2020). Didelis žiniasklaidos susidomėjimas tokia tema lemia tai, kad dar daugiau žmonių, skaitančių naujienas, gali labiau įsigilinti į esamą problemą bei apsvarstyti savo indėlį į jos mažinimą. Tačiau labai daug ką

lemia, kaip žiniasklaida pateikia klimato kaitos aktualijas, nes taip yra formuojamas visuomenės požiūris.

Delfi.lt žinių portale 2019 m. kovo 15 d. publikuotas straipsnis pavadinimu „Lietuvoje tokio protesto dar nėra buvę: jaunimas išėjo į gatves“. Antraštė yra intriguojanti ir patraukianti skaitytojų dėmesį (ne veltui straipsnis pasižymi gan dideliu komentarų skaičiumi – 365). Straipsnis pradedamas tuo, jog „<...> *iniciatyvūs jauni žmonės jungiasi prie visuotinės demonstracijos prieš klimato kaitą*“ – rašoma kaip apie teigiamą ir greitai plintantį reiškinį. Straipsnis yra informatyvus: aprašomas judėjimo siekis „<...> *nešti aiškiai, taikiai žinių apie klimato teisingumą ir skubinti visas valstybes veikti. Pagrindinis tikslas – pasiekti, kad visos pasirašiusios šalys laikytųsi Paryžiaus susitarimo.*“, taip pat paminima judėjimų išplitimo pasaulyje priešistorė – trumpai aprašoma „Friday for Future“ simbolinė figūra Greta Thunberg. Toliau tekste minima, kad judėjimas sudomina ir vyresnes kartas – „<...> *moksleivių tėvai stojo jų pusėn, sukūrę judėjimą „Parents for Future“ (liet. „Tėvai už ateitį“).* Jie prašo atsisakyti drausminių priemonių, jei moksleiviai dėl protestų nelanko mokyklos.“ Straipsnyje minimi ir Pasaulio klimato tarybos (IPCC) duomenys apie klimato sušilimą ir iš to ateinančias pasekmes – o tai priverčia skaitančią visuomenę susimąstyti, o gal ir pradėti veikti, pavyzdžiui, prisijungti prie judėjimų. Straipsnyje gausu vizualinių elementų: pateikta ir fotografijų galerija, ir vaizdo įrašas. Nuotraukos pavyzdys pateiktas 3.11a paveiksle. Joje matoma, kaip jaunimas būriuojasi aikštėje, rankose laiko savadarbius motyvuojančius imtis veiksmų plakatus „Kartu už klimatą!“, „Liko 11 metų – IPCC“. Straipsnis pateikiamas iš teigiamos pusės – aprašomas aktyvaus jaunimo siekis atkreipti dėmesį į klimato kaitos problemą, jų tėvų palaikymas. Nors kai kuriose nuotraukose, pateiktose galerijoje, matyti policijos pareigūnai, tačiau jie yra nutolę ir, tikėtina, susirinkę užtikrinti bendrą jaunimo saugumą.

Tą pačią dieną (2019 m. kovo 15 d.) Lrytas.lt publikavo trumpą vaizdo įrašą apie prieš tai analizuotą įvykį, informatyvia antrašte „Aktyvistai Vilniuje surengė protestą prie Vyriausybės dėl klimato problemų“. Įrašė pasakojama, kad apie 100 jaunų žmonių susirinko prie vyriausybės, nes nori išsaugoti Žemę ir jos klimatą. Kalbinami keli žmonės, tarp jų viena 10 klasės moksleivė, kuri vardant šio protesto praleido visas pamokas, nes nori atkreipti dėmesį į klimato kaitos problemas. Kadangi šiuo atveju žinių portalas pasirinko kitokį vizualinį elementą – vaizdo įrašą – skaitytojas yra puikiai informuojamas apie įvykį, matydamas, kaip protestas vyko iš tiesų. Paminimi protesto tikslai bei kas visa tai iniciavo iš pradžių, t. y. primenama simbolinė figūra Greta Thunberg. Naujienoje taip pat yra minima, kad šią dieną vyksta demonstracijos visame pasaulyje. Tam yra skiriama daugiau dėmesio ir todėl Lrytas.lt žinių portalas publikavo papildomą straipsnį apie jaunimo judėjimą Azijoje. Naujienos antraštė „„Atsarginės planetos nėra“: prasideda pasaulinė jaunimo demonstracija už klimatą“ skaitytoją nuteikia motyvuojančiai, tačiau nėra tokia intriguojanti kaip Delfi.lt pateiktoje naujienoje. Pirmą straipsnio pastraipą nusako, kokio didelio masto yra šis moksleivių ir jaunimo judėjimas: „*Dešimtys tūkstančių jaunuolių visoje Azijoje penktadienį praleido pamokas ir žygiavo gatvėmis*“. Paminima, kad judėjimas yra skirtas paskatinti pasaulio vyriausybes imtis veiksmų dėl klimato kaitos. Protestų organizatoriai neįvardijami, bet pabrėžiama jų svarba ir gebėjimas organizuoti: „*Klasės turėtų likti tuščios sostinėse nuo Lagoso iki Londono, ambicingiems organizatoriams tikintis tūkstančio demonstracijų daugiau kaip 100 valstybių*“. Taip visuomenė informuojama, kokio didelio masto ir susidomėjimo sulaukia tokie renginiai bei kaip jaunimui yra svarbu nelikti abejingiems. Iš aprašytų interviu nuskamba ir perspėjimai politikams – mergina iš Delio kalbėjo: „*Daugumai mūsų 16–17 metų ir netrukus sueis 18. Mes galėsime balsuoti. Kaip rinkėjai parodysime, kad mums rūpi klimato kaita. Jei negalite mums to (švaraus oro ir vandens) duoti, negausite mūsų balsų*“. Aprašomi ir kitų moksleivių iš įvairių pasaulio miestų pasisakymai apie vietines klimato kaitos keliamas problemas, pavyzdžiui, moksleivio iš Sidnėjaus nuogastavimas dėl Didžiojo Australijos barjerinio

rifo išnykimo, jei nieko nebus daroma, o mergaitė iš Indijos sako, kad dėl oro ir vandens užterštumo tenka nuolat sirgti. Straipsnyje paminimas ir tokių masinių protestų tykantys pavojai: „*Naujojoje Zelandijoje esančio Kraistčerčo moksleivių tėvai buvo perspėti nevažiuoti jų pasiimti – policija uždarė miestą po šaudynių dviejose mečetėse*“. Straipsnis sudarytas iš 3 dalių (galbūt dėl to, kad yra trys straipsnio autoriai – BNS, AFP bei Lrytas.lt inf.). Antroje dalyje minima tuo metu 16-metė švedų aktyvistė Greta Thunberg, įkvėpusi protestus visame pasaulyje. Tai skleidžia žinią, kokia svarbi yra lyderystė. Išdėstomas ir politikų požiūris į protestus: „*Australijos švietimo ministras Danas Tehanas sakė, kad streikas „nėra tas dalykas, kurį turėtume skatinti*“, kai tuo tarpu Naujosios Zelandijos ministrė pirmininkė Jacinda Ardern padaršino jaunąją kartą: „*Mes jus girdime ir toliau miname kelių dėl neutralumo anglies dvideginio išsiskyrimo požiūriu. <...> Prašom drauge atsivesti kuo daugiau žmonių, nes vieni mes paprasčiausiai nepasieksime savo tikslų.*“ Trečia straipsnio dalis yra apie „pasyvius aktyvistus“. Ši informavimo priemonėse minima sąvoka paviešina realiai egzistuojančią problemą, kai domimasi renginiais ar komentuojama socialiniuose tinkluose, bet realybėje iš tikrųjų nieko nedaroma. Likusi dalis straipsnio yra informacija apie taršą anglies dvideginiu ir iš to kylančias problemas. Minimas Paryžiaus susitarimas, JT klimatologijos komisijos perspėjimas ir kt. Taip dar kartą visuomenė edukuojama ir skatinama giliau pasidomėti klimato kaitos problemomis. Šiuo atveju straipsnyje pateikiama tik viena fotografija, kuri puikiai atspindi visuomeninio judėjimo mastą – matoma šimtai jaunųjų aktyvistų, kurie nešasi įvairius plakatus, skatinančius saugoti planetą (3.11b pav.). Tokio tipo nuotrauka, kaip ir prieš tai aprašyta Delfi.lt portale, skaitytoją nuteikia motyvuojančiai.

Analogiškas straipsnis kaip Lrytas.lt, publikuotas ir 15min.lt žinių portale. Nors tiek antraštė, tiek straipsnio turinys niekuo nesiskiria, pastebima, jog 15min.lt portalas stengiasi labiau iliustruoti aprašomą naujieną – straipsnyje gausu fotografijų iš skirtingų šalių, kuriose vyko demonstracijos. Antraštinė straipsnio nuotrauka šiuo atveju parinkta kitokia nei Lrytas.lt portale, tačiau taip pat žvelgiant į ją galima suvokti judėjimo mastą – didelė gausa bendraminčių nešini įvairių plakatų skatina visus vienyti vardan vieno tikslo – išsaugoti planetą (3.11c pav.). Tokio tipo nuotrauka, kaip ir prieš tai minėtuose portaluose, skaitytoją nuteikia motyvuojančiai. Tekste nepaminima Lietuva, tačiau fotografijų galerijoje matyti akimirkos iš Delfi.lt aprašyto šios dienos visuomeninio judėjimo Vilniuje. Lyginant visus šiuos tris straipsnius matyti, jog skiriasi tik protesto mastas, o tuo pačiu ir pateikiamos informacijos apie įvykį gausumas. Bet taip yra todėl, nes Delfi.lt yra aprašomas lokalus įvykis, įvykęs Vilniuje, o Lrytas.lt ir 15min.lt portalai publikavo apie platesnio masto judėjimą Azijoje. Nepaisant to, visais atvejais žiniasklaida skatina atkreipti dėmesį į vis didesnį pagreitį įgaunančius judėjimus, pasigilinti į klimato kaitos problemą bei suvokti, kad visuomeniniai judėjimai ne tik vyriausybių prašo daryti daugiau, bet ir pačių žmonių prašo imtis veiksmų.



a



b



c

3.11 pav. Vizualiniai elementai, straipsniuose apie 2019 m. kovo 15 d. protestus Lietuvoje (a – Delfi.lt) ir Azijoje (b – Lrytas.lt, c – 15min.lt) (2 priedas, 1, 2, 4 nr.).

2019 m. balandžio 15 d. Delfi.lt publikuotas straipsnis „Protestuotojai prieš klimato kaitą blokavo kelius Londone“. Antraštė sukelia prieštarigus jausmus: gerai, kad vyksta protestas ir taip atkreipiamas institucijų dėmesys į klimato kaitos problemą, bet tuo pačiu skaitytoją verčia susimąstyti, ar eismo blokavimas yra teisinga protesto forma. Straipsnyje kalbama apie Didžiojoje Britanijoje susikūrusį judėjimą „Extinction Rebellion“, kuris „*siekia priversti vyriausybę ir kitas institucijas paskelbti nepaprastąją padėtį dėl klimato kaitos ir ekologinės padėties, <...> kad būtų imtasi veiksmų, kurie padėtų užkirsti kelią biologinės įvairovės nykimui, <...> kad iki 2025 metų šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas į aplinką prilygtų nuliui*“ ir jo surengtą protesto akciją. Akcija plačiai nušviečiama su visomis techninėmis detalėmis – rašoma: „*Jie blokavo Vaterlo tiltą, prinešė ant jo medelių ir gėlių vazonų*“, susirinko šeimos su vaikais, vietomis vyko piknikai – visa tai teigiamai nuteikia visuomenę ir skatina pamąstyti, kaip galėtų patys prisidėti prie klimato kaitos problemos viešinimo. Tačiau toliau seka pasakojimas, kaip klimato kaitos aktyvistai elgiasi nederamai: „*Protestuotojai taip pat grafičiais aprašinėjo energetikos milžinės „Royal Dutch Shell“ Britanijos būstinės pastatus, daužė jų langus. Ant sienų protestuotojai paliko „Extinction Rebellion“ logotipą ir užrašus „Shell žudo“, „Gėda“ bei „Melas“*“. Į visa tai įsikišo policija ir sulaukė įtariamus tvarkos pažeidėjus. Taip žiniasklaida suponuoja nuomonę, kad tvarka turi būti užtikrinama bet kuriuo atveju, net jei akcijos tikslai yra geri. Visgi straipsnis užbaigiamas labiau teigiamai – vėl paminima, jog protesto metu buvo ne tik žygiuojama per tiltą, bet ir surengiami šeimų piknikai, žmonės vaišinosi vegetarišku maistu ir džiaugėsi geru oru, taip pat pakalbinami keli asmenys. Straipsnis iliustruojamas tik vienu vaizdiniu elementu, nuotrauka (3.12a pav.), kurioje matyti, kaip aktyvistai ir jiems prijauciantys asmenys yra susirinkę ant tilto. Matomos demonstrantų iškeltos vėliavos, prieš tai minimi išstatyti gėlių ir medelių vazonai.

Tą pačią dieną (2019 m. balandžio 15 d.) analogiškas straipsnis kaip Delfi.lt, publikuotas ir 15min.lt žinių portale. Vėlgi pastebima, jog tiek antraštė, tiek teksto turinys sutampa, tačiau vizualus

elementas, vienintelė fotografija straipsnyje, parinkta kitokia. Šiuo atveju fotografijoje (3.12c pav.) matyti jaunieji protesto dalyviai, iš kurių veido emocijų galima suprasti, kad jie nusiteikę itin ryžtingai. Į protestus įsitraukiantys ir labai jauni žmonės rodo, jog jaunesnės kartos yra neabejingos planetos likimui.

Kitą dieną, t. y. 2019 m. balandžio 16 d., Lrytas.lt taip pat publikavo straipsnį apie šį protestą. Antraštė „Per Londone vykstantį protestą prieš klimato kaitą suimta per 100 žmonių“ iškart nuteikia, kad protestai vyksta agresyviai ir nesilaikant tvarkos. Minima, jog protestą surengė „Extinction Rebellion“ organizacija, tapusi vienu iš sparčiausiai pasaulyje augančių aplinkosaugos judėjimų. Straipsnyje labai akcentuojamas policijos vaidmuo: „*Anot Londono policijos, antradienį buvo suimti 113 asmenų*“ – toliau analizuojama, kiek žmonių ir už kokius nusizengimus buvo suimta, aprašomi įvesti policijos apribojimai. „*Atsižvelgdama į šiuo metu turimą informaciją ir žvalgybos duomenis, sostinės policija mano, kad šie veiksmai būtini siekiant neleisti demonstracijoms sukelti rimtų sutrikimų*“, – sakė policija. Protestuotojų dauguma buvo suimta ant Vaterlo tilto, kur demonstrantai dviračių spynomis prisirakino prie automobilių ir vienas prie kito. Rašoma: „*Nesiruošiamo išėiti, kol vyriausybė mūsų neišklausys. <...> Daugelis mūsų pasirengę dėl vizijos paaukoti mūsų laisvę*“ – tai minėtos organizacijos atstovo Jameso Foxo žodžiai. Čia žiniasklaida akivaizdžiai parodo konfrontaciją tarp klimato aktyvistų ir policijos. Be visa to, šiame straipsnyje taip pat paminimi svarbiausi aktyvistų siekiai, dėl ko rengiami protestai. Šiuo atveju taip pat pateikiamas vienas vizualinis elementas – viena nuotrauka (3.12b pav.), kurioje matyti aktyvistų būrys laikantis plakatą. Fotografijoje pirmiausiai žvilgsnis krypsta į vaikina, rankomis rodantį širdies simbolį. Žvelgiant į nuotrauką susidaro įspūdis, jog protesto dalyviai yra taikūs, atvirkščiai nei paskaičius straipsnio tekstą. Nors nuotraukos šone matyti policijos pareigūnai, tačiau bendras vaizdas neparodo Lrytas.lt aprašyto turinio, todėl galima teigti, kad vizualinis elementas parinktas ne visai teisingai – jis klaidina skaitytoją, kuris pagal publikuotą straipsnį nežino pilnos įvykių istorijos (kuri tiksliau aprašoma Delfi.lt ir 15min.lt portaluose), jog protestas vyko ne tik nepaklusniu būdu. Lyginant su prieš tai minėtų portalų pateikiamu straipsniu galima teigti, jog Lrytas.lt portalas atsižvelgė tik į vieną protesto pusę – į tai, jog buvo pažeidžiama tvarka, sulaikomi žmonės. Nors visi trys straipsniai buvo parengti BNS naujienų agentūros, tačiau Lrytas.lt neaprašė kitos protesto pusės – nebuvo minima, kad susirinko šeimos, vyko pasisėdėjimas bei piknikai. Šiuo atveju žiniasklaida skaitytojus nuteikia priešišškai, tarsi pateikdami mintį, jog jei norėtumėte prisijungti prie visuomeninio judėjimo, jus sulaikytų policija už nepaklusnumą ir tvarkos nepaisymą, nors akivaizdu, jog proteste buvo galima dalyvauti ir labiau šališku būdu – prisijungti į pikniką, bendrauti su aktyvistais, dalintis nuomone ar idėjomis klimato kaitos tema, o ne tik žygiuoti su vėliavomis ir plakatais, prisirakinti prie tilto ar niokoti pastatus, aprašant juos grafičiu.



a



b



c

3.12 pav. Vizualiniai elementai apie 2019 m. balandžio 15 d. protestus Londone (a – Delfi.lt, b – Lrytas.lt, c – 15min.lt) (2 priedas, 5–7 nr.).

Delfi.lt publikuotas straipsnis „Vakarų Vokietijoje prieš klimato kaitą protestuoja tūkstančiai žmonių“ (publikuotas 2019 m. birželio 22 d.). Šįkart antraštė suformuluota neutraliai – ji yra tiesiog informuojanti apie reiškinį (protestus). Trumpame straipsnyje informacija pateikiama glaustai, aiškiai suformuluoti protesto tikslai: „Svarbu, kad vyriausybė būtų vis labiau spaudžiama“, – ir priežastys – „Mitingas surengtas dvi dienas po to, kai Europos Sąjungos lyderiams nepavyko susitarti dėl planų iki 2050 metų sudaryti bloke klimatui nekenksmingas sąlygas.“ Visuomenei primenama apie taisyklių laikymąsi: „Vokietijos policija mobilizavo šimtus pareigūnų, siekdama neleisti aktyvistams sutrikdyti didžiulės atviro tipo kasyklos ir gretimų elektrinių darbo.“ Žiniasklaidos informavimas apie „šimtus pareigūnų“ veikia gąsdinančiai, jog nebūtinai gero siekiantys protestai gali baigtis taikiai. Straipsnyje minimas visuomenei aktualus ir pasiektas protestuojant rezultatas: „Po kelis mėnesius trukusių studentų protestų ir smarkiai išaugus vokiečių Žaliųjų partijos reitingams, kanclerė Angela Merkel neseniai parėmė siūlymą iki 2050 metų užtikrinti, kad visa Vokietijos ekonomika nedarytų poveikio klimatui – tokiu atveju šalyje į atmosferą nebebūtų išmetama jokių šiltnamio efektą sukeliančių dujų.“ Tai leidžia manyti, jog protestai nenuėina veltui, kai į juos atsižvelgiama ir visa tai gali stipriai motyvuoti visuomenę. Žiniasklaida rašydama apie tai, kad rezultatus įmanoma pasiekti, atsiduria lyg visuomenės (protestuotojų) pusėje, o ne aprašo tai kaip neįgiamą dalyką. Šiuo straipsniu formuojamas gana neutralus požiūris, kuris leidžia suprasti, kad protestai vyksta nebūtinai taikiai ir yra pasitelkiama policijos pagalba, tačiau visgi protestantai nelieka nepastebėti ir rezultatų tikrai galima tikėtis. Straipsnyje yra vienas vizualinis elementas (3.13a pav.), kuriame matyti Vokietijos vakariniame Hochnoikircho kaime, esančiame netoli šalies vienos didžiausių rusvųjų anglių kasyklų, protestuojantys klimato aktyvistai. Nuotrauka neatskleidžia protesto nuotaikos, tačiau aiškiai parodo, jog aktyvistų buvo susirinkę daug.

Tą pačią dieną (2019 m. birželio 22 d.) Lrytas.lt publikavo straipsnį identiška antrašte – „Vakarų Vokietijoje prieš klimato kaitą protestuoja tūkstančiai žmonių“. Pastebima, kad tiek Delfi.lt straipsnis, tiek šis yra parengti tų pačių žiniasklaidos atstovų (BNS) bei pateiktas tekstas niekuo nesiskiria vienas nuo kito. Tačiau vienintelė esanti fotografija Lrytas.lt portalo straipsnyje (3.13b

pav.) yra parinkta kitokia nei Delfi.lt atveju – nuotrauka geriau iliustruoja aprašytą protestą, matomas didelis būrys klimato aktyvistų bei policijos pareigūnai, žvelgiantys į protesto dalyvius. Taip pat matoma, kad aktyvistai apsirengę baltais vienkartiniais apsauginiais kostiumais bei dėvi apsaugines kaukes, o kai kurie ir apsauginius veido skydelius, todėl galima įtarti, jog jie buvo pasiruošę trikdyti kasyklos darbus. Toks detalus vizualinis elementas, lyginant su Delfi.lt pateikta nuotrauka, leidžia skaitytojui labiau įtikėti protesto rimtumu bei aktyvistų siekais.

Tuo tarpu 15min.lt žinių portalas nepateikė jokios informacijos apie birželio 22 d. įvykius Vokietijoje. Tačiau savaitę prieš tai publikavo naujieną antrašte „Protestuotojai dėl klimato politikos prisirakino prie Vokietijos kanceliarijos tvoros.“, kuri yra glaudžiai susijusi su Delfi.lt ir Lrytas.lt portalų aptartu įvykiu – tuo laikotarpiu Vokietijoje vyko visuomeniniai judėjimai dėl klimato kaitos. Šiuo atveju straipsnyje minimomis frazėmis kaip „Aktyvistai išsiuntė savo antrankių raktus visiems 13 vyriausybės ministerijų ir A.Merkel kanceliarijai.“, „Apie jokių susirėmimų pranešimų nebuvo“ žiniasklaida aiškiai pasako, kad judėjimo „Extinction Rebellion“ pasirinkta protesto forma yra taiki, o taip pat tą patvirtina ir aktyvistų skanduoti šūkiai: „Ko mes norim? Klimato teisingumo! Kada to norim? Dabar!“.

Straipsnyje pateikiama pastraipa ir apie patį judėjimą, jo tikslus, apie Vokietijos vyriausybės pastangas sumažinti anglies dvideginio kiekį ir A. Merkel vyriausybės pažadą – „iki rugsėjo parengti naują klimato strategiją“, t. y. „įgyvendinti 2030 metų klimato uždavinius, kuriuos yra prisiėmusi tarptautiniu mastu <...> ir sumažinti išmetamo anglies dvideginio kiekį 55 procentais, palyginus su padėtimi 1990 metais“. Pats straipsnis skaitytojams yra aiškus, informatyvus, akcentuojantis klimato kaitos problemą ir būtinybę ją spręsti, apie tai nuolat primenant vyriausybės visuomeninio protesto formomis. 15min.lt portalas pateikia kelis vizualinius elementus, kurie yra parinkti labai taikliai. Antraštinė nuotrauka (3.13c pav.) visiškai atitinka straipsnio pavadinimą ir yra labai informatyvi, parodo įvykį iš įvairių pusių – matosi ne tik prisirakinę protestuotojai, bet ir iš kitos pusės policininkai, kerpantys grandines, kad juos išlaisvintų.



a



b



c

3.13 pav. Vizualiniai elementai straipsniuose apie 2019 m. birželio 11d. (c – 15min.lt) ir 2019 m. birželio 22 d. (a – Delfi.lt, b – Lrytas.lt) protestus Vokietijoje (2 priedas, 8–10 nr.).

2019 m. gruodžio 6 d. Delfi.lt paskelbtas straipsnis pavadinimu „Thunberg ragina imtis veiksmų dėl klimato kaitos, nes „žmonės miršta““. Šio straipsnio antraštė atspindi jaunatvišką maksimalizmą, tai yra norą kuo skubiau gelbėti pasaulį. Įvardijama ir naujienos priežastis: „*Paauglė klimato aktyvistė Greta Thunberg Madrیده vykstančioje Jungtinių Tautų (JT) klimato kaitos konferencijoje susirinkusius pasaulio šalių lyderius paragino skubiai imtis veiksmų kovoje su klimato kaita. Pasak jos, delsti nebegalima, nes „žmonės miršta“.*“ Straipsnyje daug dėmesio skiriama ir pačios aktyvistės Gretos Thunberg veiksmams, pavyzdžiui, atsisakymą skristi lėktuvais dėl taršos sumažinimo. Taip žiniasklaida netiesiogiai formuoja žmonių įpročius keliavimui rinktis mažiau taršias priemones. Straipsnyje nušviečiama ir situacija, kodėl JT klimato kaitos konferencija buvo perkelta iš Čilės sostinės Santjago (nes Čilėje prasidėjo antivivyriausybiniai protestai) į Madridą. Iš to galima susidaryti nuomonę, kad visuomeniniai judėjimai yra „nepatogūs“ šalių vyriausybėms arba dėl pasirinktų protesto formų kelia grėsmę saugumui. „*COP25 pirmadienį prasidėjo nuo griežto JT įspėjimo apie „visiškai nepakankamus“ didžiausių pasaulio ekonomikų veiksmus mažinant anglies taršą.*“ Ši pateikiama frazė dar kartą visiems skaitytojams primena, kokia svarbi yra klimato kaitos situacija. Straipsnyje pateikiama viena fotografija (3.14a pav.) – Gretos Thunberg nuotrauka, kuri neatspindi antraštėje perteikto susirūpinimo.

Tuo tarpu Lrytas.lt ir 15min.lt portaluose tos pačios dienos naujiena pateikta šiek tiek kitaip (šiuo atveju abu portalai publikavo identiškus straipsnius, parengtus žiniasklaidos atstovų BNS). Antraštė yra orientuota būtent į klimato kaitos protestus vykstančius tiek Santjage, tiek Madrیده: „*Aktyvistai Madrیده ir Santjage rengia masines klimato demonstracijas*“. Naujienoje taip pat minima, jog protesto vieta yra pakeista iš Čilės į Ispaniją. Minima judėjimo eiga: „*Su šūkiu „Pasaulis pabudo ir suvokė nepaprastą klimato padėtį“ dešimtys tūkstančių aktyvistų turi suformuoti 5 km ilgio eiseną nuo Madrido Atočos geležinkelio stoties. Demonstracijoje dalyvaus nemažai čiliečių.*“ Taip pat pasakoma, kad į protestą prisijungs ir aktyvistų lyderė Greta Thunberg. Kaip ir praeitame straipsnyje, taip ir šiame nevengiama paminėti Gretos grįžimo iš už Atlanto į Europą katamaranu. Straipsnis skaitytojus nuteikia, jog šis visuomeninis judėjimas yra pozityvus: „*Akcijos metu planuojamos kalbos, muzikos ir kultūros pasirodymai.*“ – o tai gali paskatinti daugiau žmonių prisijungti į demonstraciją nebūtinai tiesioginiu būdu, t. y. dalyvaujant eisenoje, bet ir po jos, klausantis muzikos bei edukuojančių kalbų, susijusių su klimato kaitos problema. Toks netiesioginis dalyvavimas proteste taip pat turi įtakos, kaip toliau formosis visuomenės požiūris šia tema. Protesto organizatorių atstovas teigė, kad „*2019-ieji, be abejo, buvo metai, kai žmonės susivokė dėl klimato*“ – tai taip pat nuteikia skaitytojus susimąstyti, ar jie taip pat „*susivokė dėl klimato*“, t. y., ar jie supranta tikrąsias priežastis, kodėl yra svarbu ne tik skatinti vyrausybes imtis tinkamų veiksmų, bet ir pradėti nuo savęs, keičiant gyvenimo įpročius, kurie neskatintų dar didesnio neigiamo poveikio aplinkai. Toliau straipsnyje paminimas aiškus demonstracijos tikslas: „*<...> siųsti aiškią žinią sprendimus priimančioms lyderiams iš beveik 200 valstybių, dalyvaujančių pirmadienį prasidėjusioje COP25.*“ Šiuo atveju Lrytas.lt ir 15min.lt portalai išsamiau pateikia tos dienos įvykius: aprašo patį protestą, jo tikslus bei priežastis, tuo tarpu Delfi.lt portale publikuotame straipsnyje daugiausia dėmesio yra orientuota į Gretą Thunberg, o apie tos dienos demonstraciją užsimenama trumpai – kad protestas vyks kitur nei planuota. Taip pat Lrytas.lt ir 15min.lt portaluose pateiktos fotografijos labiau atspindi įvykio nuotaiką. Šįkart Lrytas.lt straipsnyje pateiktoje nuotraukoje (3.14b pav.) matomi dalyviai, laikantys plakatus bei vėliavas bei skanduojantys šūksnius. 15min.lt portalas išsiskiria tuo, jog nors dažnai ir pateikia vienodo turinio straipsnius kaip ir kiti žinių portalai, tačiau vizualiniai elementai skiriasi. Šio portalo straipsnyje esanti fotografija (3.14c pav.) leidžia suabejoti, ar tikrai protestas neapsiejo be nesklaidumų – matomi policijos pareigūnai už rankų traukiantys aktyvistas

Madride. Tai pat pastebėtina, kad toks vizualinis elementas labiau pritraukia skaitytojo dėmesį nei neutrali nuotrauka, pateikta Delfi.lt žinių portale.



a



b



c

3.14 pav. Vizualiniai elementai apie 2019 m. gruodžio 6 d. protestus Santjage ir Madride (a – Delfi.lt, b – Lrytas.lt, c – 15min.lt) (2 priedas, 11–13 nr.).

Per 2019 m. buvo 29 straipsniai (t. y. 8 proc. iš 365 straipsnių visuose nagrinėtuose žinių portaluose) apie protestus Lietuvoje: po 11 naujienų Delfi.lt ir 15min.lt žinių portaluose bei 7 – Lrytas.lt portale. Natūralu, jog didesnėse valstybėse vyksta dažnesni ir didesnio masto klimato kaitos protestai. Kad užsienyje tokių judėjimų vyko daugiau, įrodo ir portalų publikuoti straipsniai – Delfi.lt aprašė 18 tokių judėjimų, Lrytas.lt – 30, o 15min.lt publikavo 41 naujieną apie klimato kaitos protestus užsienyje.

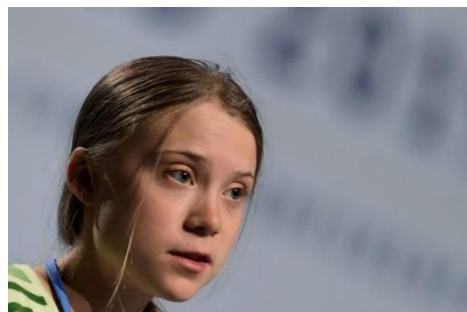
2020 m. nepasižymėjo straipsnių apie visuomeninius judėjimus gausa, nes tai nulėmė pasaulinė koronaviruso COVID-19 pandemija, kuri sumažino visuomenės, o taip pat ir žiniasklaidos dėmesį šia tema. Taip pat protestų mažą kiekį lėmė įvairūs karantino apribojimai visame pasaulyje. Nepaisant to, Delfi.lt žinių portale straipsnių šia tema buvo 4, Lrytas.lt – 9, o 15min.lt portale – 12. Iš visų jų tik 6 straipsniai buvo apie protestus Lietuvoje. Portaluose buvo tik po vieną straipsnį, kurie buvo apie tą patį įvykį ir gali būti lyginami. Kad būtų galima susidaryti aiškesnį vaizdą, kokie straipsniai vyravo 2020 m., papildomai dar išnagrinėti keli pavieniai straipsniai šia tema.

2020 m. sausio 17 d. Delfi.lt portalas publikavo straipsnį antrašte „Artėjant forumui Davose, Thunberg prisijungė prie masinio protesto prieš klimato kaitą“. Pavadinimas neutralus ir informuojantis. Pačiame straipsnyje minima, kad „Pasaulio politinio ir verslo elito susitikimas Davose – svarbus įvykis žiniasklaidai sugrįžti prie visuomeninių judėjimų prieš klimato kaitą temas.“ Šiame straipsnyje pasirenkama rašyti apie „Klimastreik Schweiz“ grupės organizuotą žygį Šveicarijos Lozanos miesto gatvėmis. Kad straipsnis kuo labiau sudomintų ir išplėstų skaitytojų auditoriją, pasirenkama rašyti apie plačiai pasaulyje žinomą švedų ekologijos aktyvistę Gretą Thunberg, prisijungusią prie kelių tūkstančių protestuotojų. Ji pasakė kalbą: „Kol kas šį dešimtmetį nematėme jokių ženklų, kad bus imamasi realių klimato politikos pokyčių“, – sakė 17-metė aktyvistė paauglių dominuojamai miniai, pasitikusiai ją tarsi roko žvaigždę.“ Straipsnyje minimas ir dalyvių

skaičius – apie 15 tūkst. Daugiausia jaunų žmonių su plakatais – „Atsarginės planetos nėra“, „Turiu žalią svajonę“ ir „Norime vėsesnės planetos“, „Bijokime dėl ledynų“, „Pabuskite ir užuoskite krūmynų gaisrus“ – rankose, nusakančiais, kad jaunimui rūpi visos planetos problemos, ir transparantu su užrašu „Keiskime sistemą, o ne klimatą“ – tai lyg problemos sprendimo pasiūlymas. Pastebėtina, kad nors miesto gatvės buvo paralyžiuotos dėl eisenos, apie jokių policijos veiksmus neužsimenama. O taip irgi yra formuojamas visuomenės ir ypač jaunosios kartos požiūris, kad protestai gali būti taikūs ir siekti tų pačių tikslų nedarant iššaukiančių veiksmų. Straipsnyje pateikiama nuotrauka (3.15a pav.) parodo Gretą kaip aktyvistų lyderę (aplink ją būriuojasi ir sėdi kiti aktyvistai). Lrytas.lt žinių portalas šią naujieną pateikė iš tų pačių žiniasklaidos atstovų (BNS) ir nors prie straipsnio autorių buvo nurodyta ne tik BNS, bet ir AFP ir lrytas.inf bei konkrečios žurnalistės vardas pavardė, visgi naujiena nebuvo nei kiek koreguota ir pateikta identiška kaip ir Delfi.lt. Analogiškas straipsnis publikuotas ir 15min.lt portale, tačiau, kaip jau pastebėta ir anksčiau, šis žinių portalas identišką straipsnį iliustruoja kitokia fotografija (3.15b pav.). Šiuo atveju vaizdinis elementas nesuteikia nei daugiau informacijos skaitytojui, nei prikausto dėmesį.



a



b

3.15 pav. Vizualiniai elementai apie 2020 m. sausio 17 d. protestus Davose (a – Delfi.lt ir Lrytas.lt, b – 15min.lt) (2 priedas, 14–16 nr.).

Viena iš naujienų visuomeninių judėjimų tema, kuri buvo publikuota 2020 m. sausio 31 d. tik Delfi.lt, vadinasi „Vilniuje rengiama demonstracija dėl klimato kaitos“. Ši antraštė yra neutrali ir tiesiog informuojanti apie įvykį. Straipsnio apimtis yra maža, nors ir pristatomi pagrindiniai įvykio aspektai – aptariami judėjimo tikslai („*Iniciatoriai ragina Vilniaus valdžią pertvarkyti viešąją transportą, plėsti žaliąsias zonas, spartinti elektromobilių įkrovimo stotelių įrengimą*“.), trumpai primenami valstybės įsipareigojimai siekti klimatui neutralios ekonomikos iki 2050 m. „*Šiam tikslui Lietuva turėtų 80 proc. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių išmetamų dujų kiekį – tam būtinos didelės reformos energetikos, transporto, pramonės ir žemės ūkio sektoriuose*.“ Visuomenė trumpai supažindinama su vykstančiu judėjimu, o nurodyta vieta bei laikas, kada vyks tai, gali paskatinti prisijungti tuos, kurie domisi klimato kaitos tema. Teiginys, jog „*Meteorologai teigia, kad 2019-ieji metai Lietuvoje buvo šilčiausi per visą stebėjimų istoriją, o tai lėmė globalinę klimato kaitą*.“ taip pat primena skaitytojams, kodėl nereikėtų atidėlioti siekti reformų taršos mažinimo bei klimato kaitos stabdymo procese. Straipsnyje pateikta viena fotografija, kurioje matyti būrys aplinkosaugos aktyvistų, žygiuojančių gatve ir nešini įvairių plakatų. Šiuo atveju vizualinis elementas yra parinktas taikliai (3.16a pav.), nes nuotraukoje matyti žmonių įvairovė – judėjime dalyvauja tiek vyresnio amžiaus žmonės, tiek jaunimas ir vaikai. Dažnai žiniasklaidoje minimi visuomeniniai judėjimai yra vaizduojami kaip jaunųjų klimato kaitos aktyvistų protestai, todėl būtent tokia nuotrauka gali paskatinti visuomenę nebijoti prisijungti prie protesto, nepaisant kokio amžiaus esi.

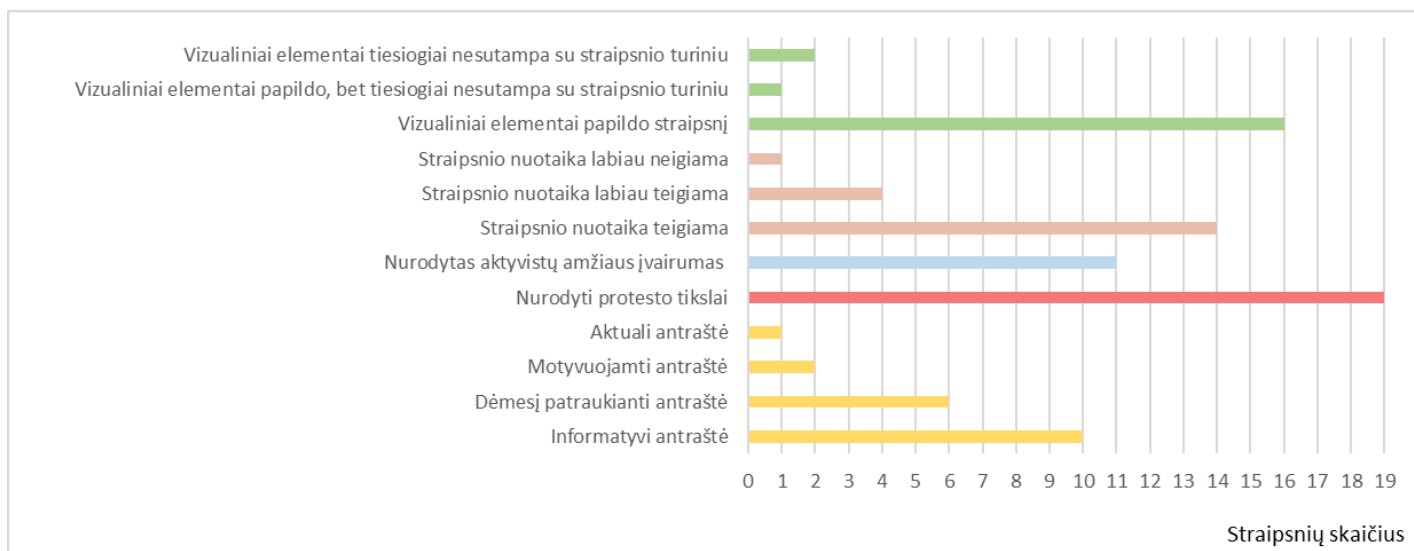
15min.lt žinių portale 2020 m. rugsėjo 19 d. publikuotas straipsnis antrašte „Jaunasis mokslininkas M.Adomaitis: „Saugokime ne tik vieni kitus, bet ir gamtą““. Naujienos pavadinimas yra aktualus: visuomenė informuojama, kad pandemijos metu reikia saugoti save, bet nepamiršti ir gamtos išsaugojimo problemų. Straipsnyje pasakojamos Manto Adomaičio (vieno iš gamtosauginio judėjimo „Penktadieniai ateičiai“ atstovų Lietuvoje) mintys apie klimato kaitos visuomeninius judėjimus: „Nors karantinas mūsų judėjimui tapo išbandymu, veiklos ne tik nenutraukėme – ji perėjo į naujus formatus. Turime būti aktyvūs, nes planetos teršimas vėl įgauna pagreitį“. Visuomenė supažindinama su nauju virtualiu klimato aktyvistų veiklos formatu: „Prarasta galimybė kiekvieną savaitę susitikti Vilniuje ir planuoti savo veiklas suteikė progą daryti nuotolinius susirinkimus, kuriuose dalyvavo ir kitų Lietuvos miestų klimato aktyvistai“ – buvo aktyviai dalijamasi socialinių tinklų paskyrose nuotraukomis su plakatais, surengta klimatologo paskaita, pokalbis su klimato aktyvistais, koncertas. „Matėme, kad net ir pandemijos metu lietuviai neabejingi aplinkosaugos temoms. <...> Galvodami apie planetos taršos mažinimą turime neužmiršti, kaip kiekvienas iš mūsų galime kovoti su klimato krize: rečiau naudotis automobiliu ir lėktuvu, rūšiuoti komunalines atliekas, taupyti energiją ir t. t.“ Naujienoje skaitytojams primenami ir visuomeninio judėjimo „Penktadieniai ateičiai“ uždaviniai: ne tik stengiamasi ugdyti visuomenės sąmoningumą, bet ir siekiama su gamtosauginiais klausimais supažindinti sprendimų priėmėjus – „Rugpjūčio pabaigoje Vokietijos kanclerė Angela Merkel Berlyne priėmė Gretą Thunberg ir kitas judėjimo aktyvistas pasikalbėti dėl Europos Sąjungos klimato tendencijų. „Penktadieniai ateičiai“ atstovės išreiškė reikalavimą stabdyti iškastinio kuro pramonę. Tai reikšmingas vienos ES lyderių gestas, rodantis, kad Europos politikai gamtosauginių temų neužmiršo“. Taip pat žinių portalas informuoja visuomenę, jog rugsėjo 25 d. Vilniuje vyks aplinkosauginė eisena, į kurią yra kviečiami visi, kuriems rūpi planetos ateitis. Straipsnis yra labai aktualus, išsamus, raginantis visuomenę nesėdėti ir nelaukti, kol kažkas pasirūpins mūsų planeta, o veikti. Vienintelėje fotografijoje, esančioje naujienoje, yra matomas pašnekovas M. Adomaitis (3.16b pav.). Matant konkretaus žmogaus fotografiją, raginančio visuomenę imtis veiksmų dėl kokios nors problemos sprendimo, skaitytojas gali pradėti labiau pasitikėti jo mintimis negu skaitant raginimus ir matant tik simbolinę, pavyzdžiui, Žemės rutulio nuotrauką.

Lrytas.lt žinių portalas publikavo naujieną apie prieš tai jau minėtą aplinkosauginę eisena Vilniuje 2020 m. rugsėjo 25 d. Pateikiama antraštė („Gedimino prospektu nešė karstą: aplinkosauginio judėjimo aktyvistai ragino pabusti“) yra labai intriguojanti ir patraukianti skaitytojo dėmesį – nešamas karstas kelia daug klausimų. Demonstracijos organizatoriai aiškina: „<...> laidotuvių procesijos imitacija pasirinkta, nes politikai, nesiimdami veiksmų kovoti su klimato krize, žudo Žemę, šiandienos ir rytojaus kartų ateitį.“ Pasirinkta kraštutinė išraiškos priemonė dėmesiui atkreipti – karstas – galimai reiškia norą pasakyti, kokia klimato kaitos problema yra rimta, jei nepaisysime aplinkosauginių reikalavimų. Straipsnyje įvardijami ir protesto tikslai: „Judėjimas „Fridays For Future“ siekia, kad milijardinės investicijos, skirtos pandemijai suvaldyti, neprieštarautų Paryžiaus susitarimui ir užtikrintų judėjimą link tvarios visuomenės.“, o straipsnio gale, kaip ir prieš tai aprašytame Delfi.lt straipsnyje, yra primenama skaitytojams apie Lietuvos neutralios ekonomikos įsipareigojimus bei reikalingas energetikos, transporto ir žemės ūkio reformas, norint sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Šįsyk naujienoje buvo pateikta nuotraukų galerija, nuotraukų pavyzdys pateiktas 3.16c paveiksle. Matomas nešamas karstas, žygiuojantys aktyvistai bei plakatai, sakantys „Keiskime politiką, o ne klimata“, „Jei visi vartotų kaip lietuviai, mums reikėtų 4 Žemių“. Čia taip pat kaip ir prieš tai aprašytoje Delfi.lt portalo nuotraukoje, pastebima, kad demonstracijoje dalyvauja ne tik jaunieji klimato kaitos aktyvistai, bet ir šeimos.

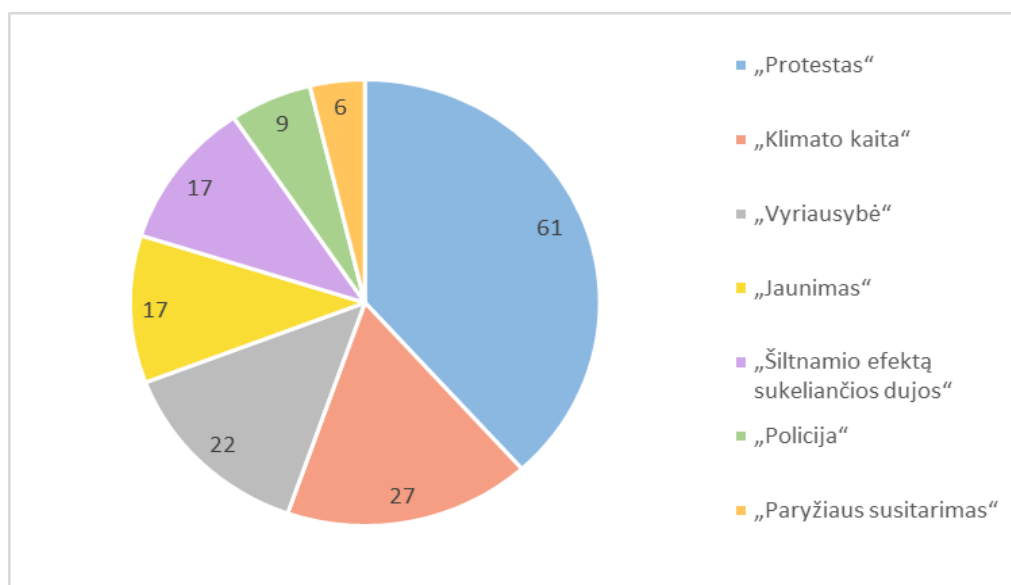


3.16 pav. Vizualiniai elementai straipsniuose apie 2020 m. sausio 31 d. (a – Delfi.lt) ir 2020 m. rugsėjo 25 d. (b – Lrytas.lt, c – 15min.lt) protestus Vilniuje (2 priedas, 17–19 nr.).

3.17 paveiksle pateikiamas visų išnagrinėtų straipsnių apie protestus apibendrinimas. Kaip matyti, visi straipsniai visuomenę supažindino su demonstracijų tikslais. Taip pat didžioji dauguma straipsnių (74 proc.) buvo aprašyti išlaikant teigiamą nuotaiką, t. y. žiniasklaidos visuomeninių judėjimų dėl klimato kaitos naujienų pateikimas buvo informatyvus ir subalansuotas, tekste nedominavo skeptiškas turinys, apie policijos įsikišimus buvo neminima. Kai apie policiją buvo aprašoma glaudžiai bei nesukeliant skaitytojams jausmų, jog protestai yra neigiamas dalykas, buvo laikyta, kad straipsnio turinys atspindi labiau teigiamą nuotaiką nei neigiamą (21 proc. straipsnių). Neigiama nuotaika pastebėta tik Lrytas.lt, kai naujiena buvo perteikiama kitaip nei kituose žinių portaluose. Daugiau nei pusėje straipsnių (58 proc.) buvo kalbama apie aktyvistų įvairovę amžiaus atžvilgiu – minimas jaunimas ar šeimos. Vos daugiau nei pusė naujienų (53 proc.) apie protestus visuomenei buvo supažindinama su informatyviomis antraštėmis, kurias perskaičius, buvo galima suvokti, kur, kas ir kodėl įvyko. Kiek mažiau (32 proc.), bet taip pat neretai pasitaikančios antraštės buvo suformuluotos taip, jog pritrauktų skaitytojų dėmesį. Pasitaikydavo ir motyvuojančių antraščių, kurios buvo kiek mažiau informatyvios, tačiau ragino visuomenę susirūpinti klimato kaitos tema. Beveik visi vizualiniai elementai (84 proc.), pateikti naujienose, papildydavo straipsnio turinį, t. y. žvelgiant į nuotraukas buvo galima geriau suvokti aprašomą įvykį, kartais ir atrasti naujų detalių, kurios, galbūt, paskatintų prisijungti prie judėjimų.



3.17 pav. Rėmo „Visuomeniniai judėjimai“ straipsnių kokybinės analizės apibendrinimas. (n = 19, 1 vaizdo įrašas).



3.18 pav. Dažniausiai pasikartojantys (kartais) žodžiai ar jų junginiai, rėmo „Visuomeniniai judėjimai“ Delfi.lt, Lrytas.lt, 15min.lt straipsniuose (n = 19).

Atliekant kokybinį tyrimą visuose nagrinėtuose straipsniuose apie visuomeninius judėjimus rasti raktiniai žodžiai, kurie kartojasi šiame rėme (3.18 pav.). Buvo išrinkti septyni dažniausiai minimi raktiniai žodžiai: „Protestas“, „Klimato kaita“, „Vyriausybė“, „Jaunimas“, taip pat ne ką mažiau pasitaiko „Šiltnamio efektą sukeliančios dujos“. Šiek tiek rečiau – „Policija“ ir „Paryžiaus susitarimas“. Dauguma šių žodžių junginių turėjo sinonimus, kurie taip pat įtraukti į skaičiavimą: „Protestas“ dar kitaip buvo įvardinamas kaip „Demonstracija“, „Judėjimas“, „Streikas“. Dažnai pastebimo žodžio „Vyriausybė“ sinonimai – „Politikai“, „Parlamentas“ bei „Valdžia“. „Jaunimas“ neretai straipsniuose sutinkamas kaip „Moksleiviai“, o „Šiltnamio efektą sukeliančios dujos“ kartais pateikiama kaip „CO₂“.

Visa tai reiškia, kad straipsniai Delfi.lt, Lrytas.lt bei 15min.lt portaluose yra konstruojami tuo pačiu principu – dažnai naudojami tie patys žodžių junginiai įvykiui aprašyti, todėl visuomenė, beskaitydama straipsnius apie visuomeninius judėjimus dėl klimato kaitos, pradeda atpažinti šias kartojamas frazes. Tai leidžia geriau ir greičiau suvokti klimato kaitos svarbą (t. y. priimti patį klimato kaitos faktą, reikalingumą jį viešinti, kartu išryškinant ir su tuo susijusias problemas). Kartais sutinkamas raktinis žodis „Policija“ atkreipia dėmesį į situacijos rimtumą ir tai, kad žmonės reikalauja imtis veiksmų prieš klimato kaitą kartais ir drąstiškais priemonėmis (užsibarikadavimais, prisirakinimais, eismo trukdymais, sienų teplojimais ir kt.), nes kitaip yra bijoma būti neišgirstiems.

IŠVADOS

1. Analizuojant 2005–2020 m. laikotarpį Delfi.lt (nuo 2005 m.), 15min.lt (nuo 2008 m.) ir Lrytas.lt (nuo 2012 m.) žinių portaluose pastebimas straipsnių kiekio didėjimas. Delfi.lt ir Lrytas.lt portaluose paskutiniaisiais penkiais nagrinėtais metais straipsnių skaičius išaugo 4–5 kartus (lyginant su pirmaisiais penkiais metais), o 15min.lt portale – net 11 kartų. Straipsnių gausa ypač padidėjo pastaraisiais keliais metais. Visa tai lėmė žiniasklaidos aprašomi vis aktualesniais tampantys pasauliniai įvykiai (COP konferencijos, visuomeninių judėjimų atsiradimas ir išplitimas).

2. Klimato kaitos diskurse internetinėje žiniasklaidoje 2005–2020 m. laikotarpiu dominuoja naujienų agentūrų paruošti straipsniai (dažniausiai Baltic News Service: Delfi.lt portale tokių straipsnių nustatyta 17 proc. Lrytas.lt – 19 proc., o 15min.lt – 42 proc.). Autorinių straipsnių klimato kaitos tema, kuriuos rašytų kompetentingi žurnalistai ar kiti specialistai, yra itin nedaug.

3. Klimato kaitos tema dažniausiai yra pateikiama užsienio naujienų rubrikoje (15min.lt ir Lrytas.lt portaluose tokios naujienos sudarė 31–34 proc. visų straipsnių, Delfi.lt mažiau – 13 proc.).

4. Delfi.lt žinių portalo komentarų analizė parodė, jog daugiau nei pusė (53 proc.) nagrinėtų straipsnių turėjo mažai komentarų (nuo 0 iki 15). Pastebėta, kad komentarų gausą didino intriguojančios ir bauginančios antraštės.

5. Straipsniams iliustruoti dažniausiai pateikiamas 1 vizualinis elementas (Delfi.lt viena nuotrauka buvo 84 proc., Lrytas.lt – 94 proc., o 15min.lt – 80 proc. straipsnių). Pastebėta, jog Delfi.lt ir 15min.lt žinių portaluose iliustracijų tekste padaugėjo – nuo vidutiniškai vienos 2010–2011 m. iki dviejų 2019–2020 m.

6. Atlikus 2019–2020 m. straipsnių apie klimato kaitą kokybinę analizę taikant įrėminimo teoriją, paaiškėjo, kad dauguma jų priskirti prie mokslo ir politikos rėmo ($n = 1026$, Delfi.lt portale apie mokslą buvo 27 proc., o politiką – 28 proc. straipsnių, Lrytas.lt portale – buvo po 28 proc. straipsnių, o 15min.lt – po 25 proc. straipsnių).

7. Atlikus detalią rėmo „Visuomeniniai judėjimai“ analizę išryškėjo, kad 2019 m. pasaulyje išplitę klimato kaitos visuomeniniai judėjimai pritraukė itin daug žiniasklaidos dėmesio – iš viso buvo publikuoti 29 straipsniai apie protestus Lietuvoje: po 11 naujienų Delfi.lt ir 15min.lt žinių portaluose bei 7 – Lrytas.lt portale. Tuo tarpu apie užsienyje tokių vykusius judėjimus Delfi.lt parašė 18, Lrytas.lt – 30, o 15min.lt 41 naujieną. 2020 m. Delfi.lt žinių portale straipsnių šia tema buvo 4, Lrytas.lt – 9, o 15min.lt portale – 12. Iš jų tik 6 straipsniai buvo apie protestus Lietuvoje. Tai nulėmė pasaulinė koronaviruso COVID-19 pandemija, kuri sumažino visuomenės, o taip pat ir žiniasklaidos dėmesį šia tema. Taip pat protestų mažą kiekį lėmė įvairūs karantino apribojimai visame pasaulyje.

8. Internetinės žiniasklaidos portalai publikuoja informatyvius straipsnius apie klimato kaitos visuomeninius judėjimus. Visuomenė supažindinama su demonstracijų priežastimis, aktyvistų siekiais, o taip pat neretai straipsniuose paminima mokslinė klimato kaitos informacija. Konkrečių įvykių aprašymas dažnai naudojant raktinius žodžius „Klimato kaita“, „Protestas“, „Jauni žmonės“, „Šiltnamio efektą sukeliančios dujos“, „Vyriausybė“ ir kt. įtaigiai formuoja visuomenės suvokimą apie aktualias klimato kaitos naujienas dabartiniu metu ir leidžia suprasti, kad reikalingi neatidėliotini veiksmai, jog problema būtų pristabdyta ar net išspręsta.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Arbuckle Jr, J. G., Morton, L. W., Hobbs, J. (2015). Understanding farmer perspectives on climate change adaptation and mitigation: The roles of trust in sources of climate information, climate change beliefs, and perceived risk. *Environment and behavior*, 47(2), 205–234. <https://doi.org/10.1177/0013916513503832>

Balžekienė, A., Telešienė, A., Rinkevičius, L. (2008). Klimato kaita: socialinio rizikos suvokimo ir žiniasklaidos diskurso Lietuvoje konfigūracijos. *Sociologija. Mintis Ir Veiksmas*, 22, 5–19. <https://doi.org/10.15388/SocMintVei.2008.2.6055>

Brulle, R.J., Carmichael, J. Jenkins, J.C. (2012). Shifting public opinion on climate change: an empirical assessment of factors influencing concern over climate change in the U.S., 2002–2010. *Climatic Change*, 114, 169–188. <https://doi.org/10.1007/s10584-012-0403-y>

Bukantis, A., Kažys, J., Rimkus, E., Žalakevičius, M. (2017). 100 klausimų apie klimato kaitą. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

Carvalho, A. (2007). Ideological cultures and media discourses on scientific knowledge: re-reading news on climate change. *Public Understand of Science*, 16, 223–243. <https://doi.org/10.1177/0963662506066775>

Chetty, K., Devadas, V., Fleming, J. S. (2015). The framing of climate change in New Zealand newspapers from June 2009 to June 2010. *Journal of the Royal Society of New Zealand*, 45(1): 1–20. <http://dx.doi.org/10.1080/03036758.2014.996234>

Cook, J., Nuccitelli, D., Green, S. A., Richardson, M., Winkler, B., Painting, R., Way, R., Jacobs, P., Skuce, A. (2013). Quantifying the consensus on anthropogenic global warming in the scientific literature. *Environmental Research Letters*, 8(2). doi:10.1088/1748-9326/8/2/024024

Corner, A., Roberts, O., Chiari, S., Voller, S., Mayrhuber, E. S., Mandl, S., Monson, K. (2015). How do young people engage with climate change? The role of knowledge, values, message framing, and trusted communicators. *WIREs Climate Change*, 6(5): 523–534. <https://doi.org/10.1002/wcc.353>

Europos Komisija. (2019). Climate change. Žiūrėta 2021 m. balandžio 11 d. <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/2019/yearTo/2019/surveyKy/2212>

Extinction Rebellion. (2021). What is XR? Žiūrėta 2021 m. balandžio 24 d. <https://rebellion.global/about-us/>

Ford, J. D., King, D. (2015). Coverage and framing of climate change adaptation in the media: A review of influential North American newspapers during 1993–2013. *Environmental Science & Policy*, 48: 137–146. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2014.12.003>

Galvonaitė, A., Misiūnienė, M., Valiukas, D., Buitkuvienė, M. S. (2007). *Lietuvos Klimatas*. Vilnius: ARX Baltica.

Griškuvienė, D. (2013). Sezoninių virusų diskurso konstravimas Lietuvos žiniasklaidoje. Magistro baigiamasis darbas, VDU, Kaunas.

Han, H., Ahn, S. W. (2020). Youth Mobilization to Stop Global Climate Change: Narratives and Impact. *Sustainability*, 12(10). <https://doi.org/10.3390/su12104127>

Jančevskaitė, R., Telešienė, A. (2013). Klimato kaitos diskursas Lietuvos spausdintinėje ir internetinėje žiniasklaidoje. *Filosofija. Sociologija*, 24(2): 92–99.

Keršytė, D., Rimkus, E., Kažys, J. (2015). Klimato rodiklių scenarijus Lietuvos teritorijoje XXI a. *Geologija. Geografija*, 1(1): 22–35. <https://doi.org/10.6001/geol-geogr.v1i1.3069>

Klimato kaitos portalas. (2020a). Priežastys ir tendencijos. Žiūrėta 2021 m. balandžio 11 d. <http://klimatokaita.lt/klimato-kaita/priezastys-ir-tendencijos/>

- Klimato kaitos portalas. (2020b). Kas yra švelninimas? Žiūrėta 2021 m. balandžio 11 d. <http://klimatokaita.lt/klimato-kaitos-svelninimas/kas-yra-svelninimas/>
- Leviston, Z., Leitch, A., Greenhill, M., Leonard, R., Walker, I. (2011). Australians' views of climate change. *CSIRO Report*. Canberra.
- Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba. Klimato kaitos priežastys ir pasekmės. Žiūrėta 2021 m. balandžio 5 d. <http://www.meteo.lt/lt/klimato-kaita>
- Lorenzoni, I., Pidgeon, N. F. (2006). Public Views on Climate Change: European and USA Perspectives. *Climatic Change*, 77: 73–95. <https://doi.org/10.1007/s10584-006-9072-z>
- Mickevič, A., Rimkus, E. (2013). Vidutinės oro temperatūros dinamika Lietuvoje. *Geografija*, 49(2): 114–122. DOI:10.6001/geografija.v49i2.2800
- Morkevičius, V. (2005). Terra incognita: kiekybinė viešosios politikos diskurso turinio analizė. *Viešojoji politika ir administravimas*, 11: 74–85.
- NASA Global Climate Change. (2021). Mitigation and Adaptation. Žiūrėta 2021 m. balandžio 11 d. <https://climate.nasa.gov/solutions/adaptation-mitigation/>
- Nevinskaitė, L. (2011). Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos. Vilnius: Vilniaus universitetas.
- Pahl, S., Bauer, J. (2013). Overcoming the distance: Perspective taking with future humans improves environmental engagement. *Environment and Behavior*, 45(2), 155–169. <https://doi.org/10.1177/0013916511417618>
- Rasiukevičiūtė, N., Sakalauskienė, S., Brazaitytė, A., Duchovskis, P. (2011). Kompleksinis temperatūros ir drėgmės poveikis sėjamojo žirnio (*Pisum sativum* L.) fiziologiniams rodikliams. *Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialo sodininkystės ir daržininkystės instituto ir Lietuvos žemės ūkio universiteto mokslo darbai. Sodininkystė ir daržininkystė*, 30(2): 85–93.
- Rimkus, E., Bukantis, A., Stankūnavičius, G. (2006). Klimato kaita: faktai ir prognozės. *Geologijos akiračiai*, 1: 10–20.
- Sampei, Y., Aoyagi-Usui, M. (2009). Mass-media coverage, its influence on public awareness of climate-change issues, and implications for Japan's national campaign to reduce greenhouse gas emissions. *Global Environmental Change*, 19(2): 203–212. DOI:10.1016/j.gloenvcha.2008.10.005
- Spiggle, S. (1994). Analysis and Interpretation of Qualitative Data in Consumer Research. *Journal of Consumer Research*, Volume, 21(3), 491–503. <https://doi.org/10.1086/209413>
- Stuogė, I., Ribikauskas, V., Lazauskas, S., Radzevičius, G. (2012). Klimato kaitos įtaka Lietuvos žemės ūkiui: iššūkiai, situacijos analizė ir prognozės. *Kaimo raidos kryptys žinių visuomenėje*, 2(4): 43–55.
- Tauraitė, V. (2020). 2008–2009 m. ekonomikos krizės atspindys žiniasklaidoje ir jo ryšys su realia situacija. *Taikomoji kalbotyra*, 14: 50–71. <https://doi.org/10.15388/Taikalbot.2020.14.5>
- Telešienė, A., Balžekienė, A., Budžytė, A., Rabitz, F., Vilčinskas, V., Zolumbienė, E. (2021). Klimato kaitos nuostatos, elgsena ir komunikacija Lietuvoje. Monografija. Kaunas.
- Telešienė, A. (2009). Klimato kaitos diskursas Lietuvoje: reikšmių konstravimas dienraščiuose. *Filosofija. Sociologija*, 20(4): 250–258.
- The Guardian. (2018). The Swedish 15-year-old who's cutting class to fight the climate crisis. Žiūrėta 2021 m. balandžio 20 d. <https://www.theguardian.com/science/2018/sep/01/swedish-15-year-old-cutting-class-to-fight-the-climate-crisis>
- Tumšyte, A. (2020). Klimato kaitos komunikacija Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje. Bakalauro baigiamasis darbas, VDU, Kaunas.
- Urbonas, V. (2007) Žurnalistikos pagrindai. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

Valaitytė, L. (2010). Klimato kaitos diskursas internetiniuose portaluose Delfi.lt ir Bbc.co.uk. Magistro baigiamasis darbas, VDU, Kaunas.

World Wild Life. (2021). What's the difference between climate change mitigation and adaptation? Žiūrėta 2021 m. balandžio 11 d. <https://www.worldwildlife.org/stories/what-s-the-difference-between-climate-change-mitigation-and-adaptation>

Žydžiūnaitė, V. ir Sabaliauskas, S. (2017). Kokybiniai tyrimai: Principai ir metodai: Vadovėlis socialinių mokslų studijų programų studentams. Vilnius: Vaga.

SANTRAUKA

VILNIAUS UNIVERSITETAS CHEMIJOS IR GEOMOKSLŲ FAKULTETAS

EMILIJA FIŠERAITĖ

Internetinės žiniasklaidos formuojamas klimato kaitos suvokimas

Šiais laikais labai daug informacijos žmones pasiekia internetu. Nenutrūkstantys informacijos šaltiniai yra nuolat pateikiami internetiniuose žinių portaluose, todėl žiniasklaidai tenka didelė atsakomybė, nes ji visa tai komunikuoja visuomenei, taip formuodama žmonių suvokimą apie mokslinio pobūdžio temas. Klimato kaita yra viena aktualiausių aptarinėjamų temų pasaulyje, todėl natūralu, kad ši tema patenka ir į žiniasklaidos akiratį. Šiame tyrime buvo atlikta kiekybinė Delfi.lt, 15min.lt ir Lrytas.lt internetinių žinių portalų straipsnių analizė 2005–2020 m. laikotarpiu bei kokybinė Delfi.lt, Lrytas.lt ir 15min.lt žinių portalų turinio analizė 2019–2020 m. laikotarpiu, siekiant išsiaiškinti klimato kaitos diskursą Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje ir nustatyti, kaip visa tai formuoja visuomenės suvokimą apie klimato kaitos problemą.

Rezultatai parodė, kad einant metams visuose nagrinėtuose internetiniuose žinių portaluose straipsnių kiekis didėja. Klimato kaitos diskurse dominuoja naujienų agentūrų paruošti straipsniai, o klimato kaitos problema dažniausiai yra pateikiama užsienio naujienų kontekste.

Remiantis naujienų įrėminimo teorija, Delfi.lt, Lrytas.lt ir 15min.lt žinių portaluose 2019–2020 m. laikotarpiu didžioji dauguma straipsnių apie klimato kaitą buvo pateikti per mokslo ir politikos rėmą.

Taip pat pastebėta, kad žinių portalai publikuoja pakankamai informatyvius straipsnius apie visuomeninius judėjimus dėl klimato kaitos. Visuomenė supažindinama su demonstracijų priešastimis, aktyvistų siekiais, o taip pat neretai straipsniuose paminima mokslinė klimato kaitos informacija. Konkrečių įvykių aprašymas formuoja visuomenės suvokimą apie aktualias klimato kaitos naujienas dabartiniu metu ir leidžia suprasti, kad reikalingi konkretūs veiksmai, jog problema būtų pristabdyta ar net išspręsta.

2019 m. pasaulyje išplitę klimato kaitos visuomeniniai judėjimai pritraukė itin daug žiniasklaidos dėmesio, tačiau 2020 m. viskas buvo prislopinta koronaviruso COVID-19 pandemijos, kuri sumažino visuomenės ir žiniasklaidos dėmesį klimato kaitos tema.

SUMMARY

VILNIUS UNIVERSITY
FACULTY OF CHEMISTRY AND GEOSCIENCES

EMILIJA FIŠERAITĖ

Climate change perception framed by online media

Nowadays, a lot of information is reached by people online. Continuous sources of information are constantly available on online news portals, so the media has a great responsibility as it communicates all this to the public, thus shaping people's perceptions of scientific topics. Climate change is one of the most relevant topics in the world, so it is natural that this topic also comes into the media spotlight. In this study, a quantitative analysis of articles from Delfi.lt, 15min.lt and Lrytas.lt online news portals in 2005–2020 and a qualitative analysis of the content of Delfi.lt, Lrytas.lt and 15min.lt news portals in 2019–2020 were performed in order to find out the discourse of climate change in the Lithuanian online media and to determine how all this shapes the public perception of the problem of climate change.

The results showed that over the years, the number of articles on all the online news portals examined is increasing. The discourse on climate change is dominated by articles prepared by news agencies, and the issue of climate change is usually presented in the context of foreign news.

Based on the news framing theory, the vast majority of articles on climate change in Delfi.lt, Lrytas.lt and 15min.lt news portals in 2019–2020 were submitted within the framework of science and policy.

It has also been observed that news portals publish sufficiently informative articles on social movements on climate change. The public is introduced to the reasons for the demonstrations, the aspirations of the activists, and the scientific information on climate change is often mentioned in the articles. The description of specific events shapes the public's perception of current climate change news and suggests that concrete action is needed to halt or even resolve the problem.

In 2019 the widespread global climate change movements have attracted a lot of media attention, but in 2020 everything was suppressed by the coronavirus COVID-19 pandemic, which reduced public and media attention to the topic of climate change.

PRIEDAI

1. 1 priedas. Vizualinių elementų pavyzdžiams parinktų straipsnių sąrašas.
2. 2 priedas. Kokybinei analizei parinktų straipsnių iš Delfi.lt, Lrytas.lt ir 15min.lt žinių portalų sąrašas.

VIZUALINIŲ ELEMENTŲ PAVYZDŽIAMS PARINKTŲ STRAIPSNIŲ SĄRAŠAS

Nr.	Žinių portalas	Publikavimo data	Antraštės pavadinimas	Nuoroda
1	Lrytas.lt	2018-08-06	Europos Sąjunga paskelbė: „Miškų gaisrai parodo klimato kaitos poveikį“	https://www.lrytas.lt/pasaulis/ivykiai/2018/08/06/news/europos-sajunga-paskelbe-misku-gaisrai-parodo-klimato-kaitos-poveiki--7182454/
2	Lrytas.lt	2017-11-01	Atrodo, klydome: panašu, kad klimato atšilimas yra ekstremalesnis, nei manėme	https://www.lrytas.lt/it/ismanyak/2017/11/01/news/atrodo-klydome-panasu-kad-klimato-atsilimas-yra-ekstremalesnis-nei-maneme-3364015/

**KOKYBINEI ANALIZEI PARINKTŲ STRAIPSNIŲ IŠ DELFI.LT, LRYTAS.LT IR
15MIN.LT ŽINIŲ PORTALŲ SĄRAŠAS**

Nr.	Žinių portalas	Publikavimo data	Antraštės pavadinimas	Nuoroda
1	Delfi.lt	2019-03-15	Lietuvoje tokio protesto dar nėra buvę: jaunimas išėjo į gatves	https://www.delfi.lt/grynas/gyv-enimas/lietuvoje-tokio-protesto-dar-nera-buve-jaunimas-isejo-i-gatves.d?id=80623113
2	Lrytas.lt	2019-03-15	„Atsarginės planetos nėra“: prasideda pasaulinė jaunimo demonstracija už klimatą	https://www.lrytas.lt/pasaulis/ivykiai/2019/03/15/news/-atsargines-planetos-nera-prasideda-pasauline-jaunimo-demonstracija-uz-klimata-9596460/
3	Lrytas.lt	2019-03-15	Aktyvistai Vilniuje surengė protestą prie Vyriausybės dėl klimato problemų	https://tv.lrytas.lt/zinios/lietuvos-diena/2019/03/15/news/aktyvistai-vilniuje-surenge-protesta-prie-vyriausybes-del-klimato-problemu-9598398/
4	15min.lt	2019-03-15	„Atsarginės planetos nėra“: prasideda pasaulinė jaunimo demonstracija už klimatą	https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/atsargines-planetos-nera-prasideda-pasauline-jaunimo-demonstracija-uz-klimata-57-1116534
5	Delfi.lt	2019-04-15	Protestuotojai prieš klimato kaitą blokavo kelius Londone	https://www.delfi.lt/news/daily/world/protestuotojai-pries-klimato-kaita-blokavo-kelius-londone.d?id=80914975
6	Lrytas.lt	2019-04-16	Per Londone vykstantį protestą prieš klimato kaitą suimta per 100 žmonių	https://www.lrytas.lt/pasaulis/ivykiai/2019/04/16/news/per-londone-vykstanti-protesta-pries-klimato-kaita-suimta-per-100-zmoniu-9997547/
7	15min.lt	2019-04-15	Protestuotojai prieš klimato kaitą blokavo kelius Londone	https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/protestuotojai-pries-klimato-kaita-blokavo-kelius-londone-57-1131230
8	Delfi.lt	2019-06-22	Vakarų Vokietijoje prieš klimato kaitą protestuoja tūkstančiai žmonių	https://www.delfi.lt/news/daily/world/vakaru-vokietijoje-pries-klimato-kaita-protestuoja-tukstanciai-zmoniu.d?id=81533655

9	Lrytas.lt	2019-06-22	Vakarų Vokietijoje prieš klimato kaitą protestuoja tūkstančiai žmonių	https://www.lrytas.lt/pasaulis/vykiai/2019/06/22/news/vakaru-vokietijoje-pries-klimato-kaita-protestuoja-tukstanciai-zmoniu-10850532/
10	15min.lt	2019-06-11	Protestuotojai dėl klimato politikos prisirakino prie Vokietijos kanceliarijos tvoros	https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/protestuotojai-del-klimato-politikos-prisirakino-prie-vokietijos-kanceliarijos-tvoros-57-1158312
11	Delfi.lt	2019-12-06	Thunberg ragina imtis veiksmų dėl klimato kaitos, nes „žmonės miršta“	https://www.delfi.lt/news/daily/world/thunberg-ragina-imitis-veiksmu-del-klimato-kaitos-nes-zmones-mirsta.d?id=82985915
12	Lrytas.lt	2019-12-06	Aktyvistai Madride ir Santjage rengia masines klimato demonstracijas	https://www.lrytas.lt/pasaulis/vykiai/2019/12/06/news/aktyvistai-madride-ir-santjage-rengia-masines-klimato-demonstracijas-12817221/
13	15min.lt	2019-12-06	Aktyvistai Madride ir Santjage rengia masines klimato demonstracijas	https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/aktyvistai-madride-ir-santjage-rengia-masines-klimato-demonstracijas-57-1242926
14	Delfi.lt	2020-01-17	Artėjant forumui Davose, Thunberg prisijungė prie masinio protesto prieš klimato kaitą	https://www.delfi.lt/news/daily/world/artejant-forumui-davose-thunberg-prisijunge-prie-masinio-protesto-pries-klimato-kaita.d?id=83306845
15	Lrytas.lt	2020-01-17	Artėjant forumui Davose, G. Thunberg prisijungė prie masinio protesto prieš klimato kaitą	https://www.lrytas.lt/pasaulis/vykiai/2020/01/17/news/artejant-forumui-davose-g-thunberg-prisijunge-prie-masinio-protesto-pries-klimato-kaita-13302945/
16	15min.lt	2020-01-17	Artėjant forumui Davose, G. Thunberg prisijungė prie masinio protesto prieš klimato kaitą	https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/artejant-forumui-davose-g-thunberg-prisijunge-prie-masinio-protesto-pries-klimato-kaita-57-1262374
17	Delfi.lt	2020-01-31	Vilniuje rengiama demonstracija dėl klimato kaitos	https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/vilniuje-rengiama-demonstracija-del-klimato-kaitos.d?id=83415403

18	Lrytas.lt	2020-09-25	Gedimino prospektu nešė karštą: aplinkosauginio judėjimo aktyvistai ragino pabusti	<a href="https://www.lrytas.lt/lietuvosdi
ena/aktualijos/2020/09/25/new
s/gedimino-prospektu-nese-
karsta-aplinkosauginio-
judejimo-aktyvistai-ragino-
pabusti-16470460/">https://www.lrytas.lt/lietuvosdi ena/aktualijos/2020/09/25/new s/gedimino-prospektu-nese- karsta-aplinkosauginio- judejimo-aktyvistai-ragino- pabusti-16470460/
19	15min.lt	2020-09-19	Jaunasis mokslininkas M. Adomaitis: „Saugokime ne tik vieni kitus, bet ir gamtą“	<a href="https://www.15min.lt/naujiena/
aktualu/lietuva/jaunasis-
mokslininkas-m-adomaitis-
saugokime-ne-tik-vieni-kitus-
bet-ir-gamta-56-1378742">https://www.15min.lt/naujiena/ aktualu/lietuva/jaunasis- mokslininkas-m-adomaitis- saugokime-ne-tik-vieni-kitus- bet-ir-gamta-56-1378742